

TALLINNA ÜLIKOOL
Loodus- ja terviseteaduste instituut
Linnakorralduse õppekava

Merilin Kuklas, Eve Lõo, Mats-Laes Nuter, Liis Sepp
Sihtgrupp - Eelkooliealised

VAHERAPORT

Juhendaja: Bianka Plüschke-Altöf PhD

Tallinn 2019

Sisukord

Sissejuhatus ja enesepeegeldus	5
1. METOODIKA	7
1.1. Vaatluste läbiviimine	7
1.2. Lapsevanematele suunatud intervjuu	8
1.3. Mängulised ülesanded lasteaedades	9
1.3.1. Mänguline ülesanne	10
1.3.2. Ülesanne “joonista pilt”	10
1.3.3. Rühmaintervjuu lastega	11
1.4. Dokumendianalüüs	11
1.5. Muu maailma praktika	11
2. ANALÜÜS	13
2.1. Dokumendianalüüs	13
2.1.1. Aruanne - Põhja-Tallinna arengukavad 1700-2005	15
2.1.2. Põhja-Tallinna linnaosa üldplaneering - 2013.a tööversioon	15
2.1.3. Põhja-Tallinna arengukava 2014-2018	16
2.1.4. Tallinna arengukava 2018-2023	16
2.1.5. Tallinna koolieelsete munitsipaallasteasutuste arendamise programm 2013–2021 “Lasteaiakoht igale lapsele”	17
2.1.6. Tallinna haljastu tegevuskava 2013–2025	17
2.1.7. Välisõhus leviva müra vähendamise tegevuskava Tallinnas aastateks 2014–2018.	17
2.1.8. Tallinna positiivne programm 2014-2018	18
2.1.9. Tallinna positiivne programm 2018-2022	18
2.1.10. Tallinna rattastrateegia 2018-2027	19
2.1.11. Strateegia “Tallinn 2030”	19
2.1.12. Tallinna keskkonnanstrateegia aastani 2030	21
2.1.13. Avalike mänguväljakute arendamise tegevuskava Tallinnas 2011-2016	21
2.1.14. Avalike mänguväljakute arendamise tegevuskava Tallinnas 2011-2016	22
2.2. Vaatluste analüüs	23
2.3. Intervjuude analüüs	24
2.3.1. Emotsioonid seoses planeeritava alaga	24
2.3.2. Liiklemine ja ala kvaliteet	25
2.3.3. Huvi arengu vastu	26
2.3.4. Ootused planeeritavale alale	26
2.4. Lasteaias tehtud töö analüüs	27
2.4.1. Mänguline ülesanne - valikumäng	27
2.4.2. Joonistamise ülesanne	29
2.4.3. Rühmaintervjuud	31
2.5. Muu maailma praktika analüüs	32
2.5.1. Lapsesõbralike linnade programmi eesmärgid	33
2.5.2. Mänguväljaku metoodilised elemendid	33
2.5.3. Näiteid mujalt maailmast	35
3. KOKKUVÕTE	40
Kasutatud kirjandus	43

Lisade nimekiri

Käesolevas dokumendis viidatud lisad on esitatud eraldi failina (03.01_Vaheraport-eelkooliealised_Lisad.pdf):

Lisa 1 – esmase vaatluse tulemuste esitus

Lisa 2 – vaatluste tööleht

Lisa 3 – tööfail: kogutud märkmed vaatluste täpsustuseks

Lisa 4 – vaatluste tulemused

Lisa 5 – intervjuu lapsevanematega

Lisa 6 – intervjuude tulemused tabelina

Lisa 7 – kiri lasteaedadele

Lisa 8 – kiri lapsevanematele

Lisa 9 – mängulise ülesande (valikumäng) tutvustus

Lisa 10 – mängulise ülesande (valikumäng) tulemused

Lisa 11 – joonistamise ülesande tulemused – lasteaed Rukkirääk

Lisa 12 – joonistamise ülesande tulemused – lasteaed Päikene

Sissejuhatus ja enesepeegeldus

Tallinna Linnaplaneerimisamet osaleb partnerina välisprojektis Augmented Urbans (Koosloome ja liitreaalsus linnaplaneerimises). Projekti pilootala asub Põhja-Tallinnas, Pelgulinnas 110kV kõrgepinge õhuliinide all. Lähima viie aasta jooksul on kavas suur osa õhuliinidest paigaldada maa-alusesse kaablisse, mille tulemusena vabanevad linnaruumis 50 meetri laiused koridorid. Kümne projektpartneri hulgas on ka Tallinna Ülikool, kes õppeaine "Linnaplaneerimise projekt" näol kaasab mõttetöösse ka Linnakorralduse eriala magistrandid. Üliõpilased on jaotatud tööühmadesse, mis tegelevad individuaalselt neile ette antud sihtgrupiga pilootala suhtes. Käesolev vaheraport võtab kokku 2018. aasta sügissemestri vältel toimunud õppeaine "Linnaplaneerimise projekt I" raames läbi viidud vaatluste ja uurimustöö metoodika ning tulemused eelkooliealiste sihtgrupi tööühmas.

Tööühma koosseis on paika pandud instituudi poolt, ning selle moodustasid esimese kursuse tudengid Merilin Kuklas ja Mats-Laes Nuter ning teise kursuse tudengid Eve Lõo ja Liis Sepp. Järgnevalt kirjeldab igaüks tööühmast enda rollist ja kogemusest välitööde ja uurimuse läbiviimisel ning raporti koostamisel:

Merilin – minu kogemused ja kokkupuude laste mõttemaailmaga tuginevad endast oluliselt nooremale õele ja vennale. Lisaks olen laste arengut saanud arutada ning selle põhjal oma teadmisi täiendada oma emaga, kes on erialalt alushariduse pedagoog. Varasemad teadmised pärinevad arhitektuuri ja tervisedenduse valdkonnast, mis on käesoleva raporti koostamisel andnud mitmekülgse vaatenurga. Töö käigus oli minu jaoks oluline kohalikega arvestamine, kogu piirkonna areng, terviklikkus ja ala mitmekülgsus. Keeruliseks osutus minu hinnangul töö teostamisel lühike ajaline raamistik, mis mõjutas tõenäoliselt piirkonnas kogutud andmeid. Edasiselt soovitaksin infot koguda erinevatel aastaaegadel, mis annaksid ala kasutatavuselt täielikuma ülevaate. Kiidan heaks antud raporti töömeeskonna panuse ja valmiduse kasutada vaatluste ja intervjuude teostamisel niivõrd mitmeid metoodikaid, mis andsid andmestikku laiahaardelise sisendi.

Eve – pean ausalt tunnistama, et lastega igapäevast läbikäimist mul ei ole, samas ma ei tundnud töö käigus, et see mingil moel takistuseks oleks olnud. Välitööde läbiviimise kogemust olen saanud praktiseerida eelnevate bakalaureuseõpingute raames EMÜs maastikuarhitektuuri erialal ja hilisemas töös. Vaadates tagasi tehtud töö protsessile, siis annaksin kaasa paar nõuannet uutele uurijatele: võimalusel viia läbi välitööd ja igasugune suhtlemine fookusgrupiga soojemal aastaajal, kui inimesed on eeldatavasti suhtlemisaltimad ja neil on

rohkem vaba aega. Nägime, et ilmastik mõjutab palju seda, kuidas inimesed käituvad vaadeldaval alal. Käesolevas töös on järeldused tehtud kahe lasteaia puhul, siiski soovitaksin järelduste paremaks üldistamiseks külastama suuremat arvu lasteaedasiid (kuni 5). Lasteaiarühmaga võiks ka kaaluda mitmekülgsemat tegevust: näiteks võib olla hea mõte lastega ka vaadeldaval alal käia ja seda kõrvalt jälgida ning dokumenteerida (vabas vormis küsimusi küsida).

Mats – olen viiekordne onu ja laste mõttemaailma ning vajadustega suhestumine ei ole minu jaoks hirmutav ülesanne. Samal ajal ei pea ma ennast kindlasti eksperdiks ja antud raporti koostamine on tekitanud minus väga palju üllatusmomente ja arenguid. Olen eelnevalt kunstihariduse taustaga, skulptuuri, käsitöö ja disaini mõttemaailmast "rikutud", seega mõistagi hoidsin silmad ja kõrvad lahti selles osas, mida lapsed visuaalselt näha soovivad, kuidas kujundada lastele haaravat linnaruumi. Raporti koostamisel oli väljakutseks lühikese aja jooksul suure grupitöö läbiviimine, eriti uuringute ja vaatluste osas, mida võiks teha ideaalis pikema perioodi vältel. Kiidan kõiki oma töörühma liikmeid suure panuse eest ning soovin teistele töörühmadele tugevat analüüsivõimet.

Liis – igapäevatööna olen liikluskoolitaja ning seetõttu ei tekkinud mul raskusi lastega mängude läbiviimisel ning võtsin enda peale lasteaedadega suhtlemise. Uuringu läbiviimine oli huvitav ning rõõm oli näha laste silmades sädet, et nad saavad kaasa aidata ja ümbritsevat keskkonda seeläbi paremaks muuta. Järgmistele uurijatele soovitan võimalikult tihedalt saada kokku grupiliikmetega, et kõigil oleks ühine arusaam toimuvast. Suuri raskusi töö läbiviimisel ei tekkinud.

Käesolevas vaheraportis oleme võtnud eesmärkideks:

1. Töötada välja metodika, kuidas fookusgrupile läheneda (peatükk 1.)
2. Uurida ja analüüsida teaduskirjandust, muu maailma praktika näited ja relevantseid arengudokumente ning uuringuid (alapeatükid 2.1. ja 2.5.)
3. Viia läbi vaatlused pilootalal, mille käigus jälgisime eelkooliealisi, nende liikumisi ning peatumise kohti ning teha selle kohta järeldusi (alapeatükk 2.2.)
4. Viia samal ajal läbi intervjuud lapsevanematega ja nende eelkooliealiste lastega (alapeatükk 2.3.)
5. Viia läbi puhveralas asuvates kahes lasteaias mängulised ülesanded (alapeatükk 2.4.)
6. Tehtud töö põhjal moodustada üldistavad järeldused ja arutelu tulemustest

1.METOODIKA

Metoodika peatükis kirjeldame metoodikat vaatluste ja intervjuude läbiviimise kohta, kirjutame, kuidas korraldasime mängulisi ülesandeid lasteaedades ning mille alusel tegime dokumendianalüüsi ja mujal maailmas käsitletavate praktikate kirjelduse.

1.1. Vaatluste läbiviimine

Meie töörühma esimene tutvus pilootalaga toimus 2018. aasta septembris, mil õppeaine käigus anti meile ülesanne ala külastada ning märkida üles kolm märksõna, miks see ala on Tallinnas eriline ning samuti kolm märksõna, mille poolest see ala on Tallinnas tavaline (vt lisa 1). Projekti käigus saime ülesande kaardistada oma sihtgrupi trajektoorid ja peatumispaigad planeeritava alal. Meie jaoks pidi välitöö lahendus olema universaalne ja läbimõeldud, et vaatlustulemused oleksid võimalikult informatiivsed ja optimaalselt analüüsitavad.

Töötasime välja edasistel vaatlustel kasutatava töölehe, millele märkida alal viibivate eelkooliealiste liikumistrajektoore ning peatumiskohti. Algselt oli plaanis kasutada eraldi lehti trajektooride ning peatumiskohtade jaoks, kuid arutluse tulemusena otsustasime need funktsioonid ühendada (vt lisa 2). Samuti arutasime, kas märkida info kompaktselt ühele töölehele või märkida andmeid hilisema eristatavuse ja individuaalse analüüsimise huvides erinevatele lehtedele. Viimases variandis kasutasime kokku 30 töölehte, millele märkisime vaatluste ajal kokku 49 liikumist, 23 peatumise kohta ning individuaalseid märkmeid mitmete kogutud andmete kohta (vt lisa 3). Samuti fikseerisime vaatluse perioodid kellaajaliselt. Liikumisviiside eristamiseks kasutasime märgistamisel erinevaid värve. Vaatlused toimusid 2018. a oktoobri lõpu ja novembri alguse perioodil, üsna tuuliste ja külmade sügis-talve ilmadega.

Vaatluse visuaalseks analüüsiks kandsime individuaalselt märgitud trajektoorid ja peatumised digitaalselt kihthaaval aluskaardile. Graafilise lahendusega eristasime andmed samade värvidega, mille kohaselt eristasime vaatlusel jalgsi, lapsevankris ning jalgrattaga liikuvad lapsed. Kõikidele kaardile märgitud kihtidele määrasime seejärel läbipaistvuse 50%, et tekiks visuaalselt eristatavate liikumiste hulga ja liikumisviiside esinduslik ülevaade. Mitme pool-läbipaistva kihi sattumisel üksteise peale muutub märgistus iga korraga intensiivsemaks, värvid segunevad ning joonistub välja dünaamiline pilt liikumistegevusest. Liikumisviise ja peatumisi on seega võimalik esitada individuaalselt kui ka kogumina ning samal ajal saab kaardilt välja lugeda peamised segaliikluse kohad, korduvad ja kattuvad trajektoorid ning peatumiste asukohad. Samuti on võimalik määrata unikaalsed liikumised (vt lisa 4).

1.2. Lapsevanematele suunatud intervjuu

Mõistmaks planeeritava ala läheduses elavate inimeste ootuseid, kavandasime intervjuu, mis keskendus piirkonna lapsesõbralikkusele. Intervjuu sihtrühmaks valisime naabruskonnas elavad eelkooliaeliste laste lapsevanemad, kuna eelduste kohaselt on neil alaga igapäevane kokkupuude ning seetõttu ka põhjendatud seisukohad. Seejärel püstitasime intervjuukava, mille pikkus vaatlusalal oleks vahemikus 5–10 minutit. Poolstruktureeritud intervjuu püstitasime avatud küsimustena, vajaduse korral täpsustasime või täiendasime küsimusi intervjuu ajal. Kvalitatiivsed küsimused jaotasime osadesse nagu demograafilised näitajad, igapäevane kokkupuude alaga, vajadused ja soovid ala suhtes ning planeeringulise info kättesaadavus (vt lisa 5). Teoreetiline valim moodustus kättesaadavuse alusel – intervjuud viisime läbi planeeritaval alal eelkooliealise lapse või lastega koos viibivate täiskavanute seas intervjuueeritavate endi nõusolekul.

Andmeid kogusime 29. oktoobril ja 3. novembril sihtrühma põhilistel tiptundidel. Printisime iga potentsiaalse intervjuueeritava isiku tarbeks eraldi lehed vastuste ülesmärkimiseks. Intervjuu sissejuhatusel järgnevalt asusime intervjuueeritavate nõusolekul küsimuste juurde. Andmed märkisime üles jooksvalt intervjuu ajal. Otsustasime hoiduda helisalvestustest, et luua inimestega vahetum kontakt ning vältida barjääri teket, mille tulemusel oleksid vastajad ehk rohkem kontrollinud oma sõnakasutust ning väljendusviisi. Intervjuu otsustasime hoida võimalikult kompaktselt, et mitte liialt inimeste tegemisi häirida ning vajalik info lühikese aja jooksul kätte saada, mistõttu püstitasime ka mainitud ajalise piirangu ühe intervjuu kohta. Intervjuud viisime läbi eesti keeles. Võttes arvesse, et piirkonnas elab ka rohkelt vene keelt kõnelevaid inimesi, eeldasime algselt, et see võib osutuda raskendavaks asjaoluks. Ometi ei saanud keelebarjäär niivõrd suureks takistuseks ning vaid üksikud inimesed väljendasid soovi intervjuus mitte osaleda, kuna nad ei mõistnud eesti keelt. Seega saime kokku üheksa terviklikku intervjuud.

Intervjuu sissejuhatus:

Tere! Meie oleme/ Mina olen Tallinna Ülikooli linnakorralduse magistriõppe tudeng(id).

Meil on käsil kursus koostöös Tallinna Linnaplaneerimisametiga.

Me uurime seda ala, kus me hetkel asume. Siit piirkonnast kaovad kõrgepingeliinid ja meid huvitab Teie arvamus, mis sellest alast saada võiks. Küsiks in Teilt mõned küsimused, kui Te olete kohalik. Tegemist on anonüümse küsitlusega.

Intervjuu läbiviimist mõjutas oluliselt ilmastik. Tegemist oli sügise esimeste miinuskraadidega ja tunnetuslikku temperatuuri mõjutas omakorda ka planeeritava alal ning selle lähiümbruses tekkinud tuulekoridor. See asjaolu mõjutas tõenäoliselt alal viibijate hulka ning küsitletavate nõusolekut intervjuus osalema. Ilmast tingituna olid vastajad kohati nõus seistes vastama, kuid esines ka intervjuusid, mis teostati liikudes (nt intervjuueeritavaga kaasa jalutades).

Intervjuu vastused kogusime kokku ja moodustasime nende andmete põhjal tabeli (vt lisa 6). Seejärel vaatlesime ja süstematiseerisime andmeid ning teostasime andmete analüüsi (vt alapeatükke 2.3...)

1.3. Mängulised ülesanded lasteaedades

Kuna meie sihtgrupiks olid eelkooliealised, otsustasime ühiselt, et kõige parem mõte on minna lasteaedadesse eelkooliealistega tegelema, sest seeläbi saame lastelt teada nende soovide kohta ning lapsevanemad ei saa vastata laste eest. Lugesdes teadusartikleid ja juhendmaterjale jõudsim arusaamale, et eelkooliealistele tuleb läheneda eelkõige läbi mängu. Käesolevas töös võtsime mängulisteks ülesanneteks lastele meelepäraste või mitte meelepäraste objektide kaardistamise (vt 1.3.1), joonistamise ülesanded (vt 1.3.2.) ja laste intervjuueerimise (vt 1.3.3.) (Building Better Cities with ...).

Eeltöö metoodika ettevalmistamisel andis järgnevad teadmised (*ibid.*):

- Tuleb olla avatud (töö käigus võivad juhtuda spontaansed asjad, mis võivad muuta metoodikat);
- Lapsi ei tohi liigselt suunata ja manipuleerida;
- Kõiki lapsi tuleb kohelda võrdselt terve protsessi käigus;
- Lapsevanemaid tuleb informeerida aegsasti.

Peale ülesannete välja mõtlemist otsustasime, et kõige laiem ülevaate laste soovidest saame juhul, kui valime ühe lasteaia ühelt poolt Sõle tänavalt ja teise lasteaia teiselt poolt Sõle tänavat. Kirjutasime kahte lasteaeda – Rukkirääk ja Päikene. Mõlemad lasteaedad asuvad projektiala puhveralas (st kuni 300 meetri raadiuses). Lasteaed Rukkirääk oli ainukene, mis asub planeeritava ala Kopli poolses osas. Lasteaed Päikene osutus valituks Stroomi ranna poolsemas puhveralas, kuna see on üks kõige lähedamal asuvaid koolieelseid lasteasutusi planeeritava ala suhtes.

Kirjutasime mõlemale lasteaiale e-maili (vt lisa 7). Lasteaiad olid koheselt nõus osalema. Saatsime ka kirja lapsevanematele, et projekti lähemalt tutvustada (vt lisa 8).

30. oktoobril külastasime lasteaeda Rukkiräak ja 31. oktoobril lasteaeda Päikene. Esimeses lasteaias olid eelkooliealised 5–7-aastased, teises 6–7-aastased. Mõlemas lasteaias viibisime umbes tund aega ja selle aja jooksul viisime läbi mängulise ülesande, piltide joonistamise ning rühmaintervjuu.

Mänguliste ülesannete eesmärk (nii valikumäng kui ka joonistamise ülesanne) on vastata põhiküsimustele:

- Mis lastele selle ala juures kõige rohkem meeldib?
- Mis lastele selle ala juures üldse ei meeldi?
- Mis eesmärgil lapsed seal alal on, mida nad seal teevad?
- Kuidas nad eelistavad mängida? a) üksinda b) sõpradega/sõbrannadega c) muu
- Mis on laste lemmiktegevused väljas mängides?
- Kui lapsed kujutavad ette oma lemmik/ideaalset keskkonda, siis milline see oleks?

1.3.1. Mänguline ülesanne – valikumäng

Valikumängu eesmärgiks oli teada saada, missugused elemendid ja objektid lastele meeldivad ja mida ning keda nad sooviksid või pigem ei sooviks planeeritaval alal näha.

Valikumängus osales mõlemas lasteaias viis last, kelle valisime välja juhusliku valimi alusel. Juhuslik valim seisnes selles, et laps sai võtta korvist kas õuna või pirni pildi. Kokku oli viis õuna ja ülejäänud olid pirnid. Õuna väljavalijad osalesid mängulises ülesandes, ülejäänud tegelesid joonistamise ülesandega. Kui lapsed olid jaotatud kahte rühma, siis ühega neist (viie lapsega) viisime kõrvaltoas läbi individuaalsed valikumängud. Mängu elemendid olid läbi mõeldud nii, et kõik sealsed elemendid on seotud planeeritava alaga või selle tulevikuga.

Valikumängu kirjeldus on lisa 9 ja kõik tulemused lisa 10. Peatükis 2.4.1 on kirjas kokkuvõtlikud tulemused.

1.3.2. Joonistamise ülesanne

Lastele andsime umbes 40 minutit aega, et joonistada vabas vormis pilt (vt lisa 11 ja lisa 12). Peatükis 2.4.2. on kirjas kokkuvõtlikud tulemused. Võrreldes eelmises peatükis kirjeldatud mänguga, oli selle ülesande eesmärgiks lasta laste fantaasiatel vabalt liikuda ning mitte piiritleda neid ühegi elemendi ega objektiga. Seepärast valisimegi teiseks meetodiks lasteaias

pildi joonistamise, et neil oleks veel rohkem vabadust otsustada, mida nad soovivad planeeritaval alal näha ja teha.

1.3.3. Rühmaintervjuud lastega

Kõige lõpus oli oluline võtta tegevused kokku ja selleks sobib kõige paremini rühmaintervjuu vorm. Rühmaintervjuu eesmärgiks oli saada impulsiivseid ja vahetuid vastuseid küsimusele, mida lapsed sooviksid sellel alal näha ja teha. Selleks tegime poolkaare, kus iga laps sai vastata ning küsisime suunavaid küsimusi. Kuna eelkooliealised olid tund aega tegelenud planeeritava ala kujundamisega, kas läbi mängulise ülesande või joonistamisega, siis nad olid teemata keskendunud ning me saime adekvaatset infot laste soovide kohta. Tulemused on kokku võetud alapeatükis 2.4.3.

1.4. Dokumendianalüüs

Dokumendianalüüsi eesmärgiks oli teada saada, kuidas on käsitletud dokumentides meie huvigrupp. Analüüsisime 14 erinevat dokumenti (vt 2.1. alapeatükke). Valisime just need dokumendid, kuna nendes leidsime, et on oluline, et seal oleks olemas huvigrupina esindatud lapsed, olgu need siis seotud piirkonna arenguga või üleüldise heaoluga. Arengukavasid ja uusi programme ning dokumente luues kujundataksegi tulevikku piirkonnas ja linnas elavate inimeste heaks ning kõik vanusegrupid peavad olema rahul elukvaliteediga.

Kõigepealt lugesime dokumendid läbi, seejärel otsisime märksõnu ning tõime välja huvigrupi esindatuse dokumentides. Otsingutes kasutasime lastega seonduvaid sõnu näiteks: laps, lapsevanemad, eelkooliealised, lasteaialapsed, väikelapsed, perekonnad, pere, samas ka mänguväljak ja rohealad.

Lisaks väljavõtetele kõigist dokumentidest on tulemused liigitatud kolme kategooriasse kokkuvõtlikus tabelis (vt alapeatükk 2.1.)

1.5. Muu maailma praktika

Muu maailma heade näidete praktikast moodustavad kirjandusmaterjali teemakohased raportid, juhendmaterjalid, raamat ja internetiallikad. Materjalide kogumisel kasutasime põhiliselt elektroonilisi andmebaase nagu Tallinn Ülikooli E-andmebaas, otsinguportaal Discovery, artiklite andmebaas ISE, Google Scholar ja Google. Lisaks kasutasime raamatut

erakogust. Allikate valikul lähtusime teemakohasusest, tõenduspõhisusest ja usaldusväärsusest.

Peamised otsingusõnad kirjandusallikate kogumisel olid järgnevad: *child-friendly cities* (lapsesõbralikud linnad), *placemaking for children* (kohalooime lastele), *playgrounds for preschool children* (mänguväljakud eelkooliealistele lastele), *child-friendly urban planning* (lapsesõbralik linnaplaneerimine), *playground best practices* (mänguväljakute parimad praktikad).

Tegime kokkuvõtte tõenduspõhistest lapsesõbralike linnade praktikatest ja seletasime lahti selle vajalikkuse läbi laste kogemuste ja arengu aspekti. Hea praktika näidete valikul tuginesime eelnevalt läbi viidud vaatlustel, lapsevanemate intervjuudel ning lasteaias teostatud mängulistel ülesannetel ja rühmaintervjuudel. Nende tulemused olid sisendiks näidete põhjendatusel. Sidudes planeeritava ala potentsiaali, hetkeolukorda ning laste ja lapsevanemate soove, valisime välja mitu erinevat lahendust, mille lahendused võiksid sobituda ka vaadeldavale alale.

2. ANALÜÜS

Selles peatükis toome välja dokumendi-, vaatluste ja intervjuude analüüsi tulemused. Lisaks kirjeldame eraldi lasteaias tehtud tööst tehtud järeldusi ning muu maailma praktikaid.

2.1. Dokumendianalüüs

Käesolevas dokumendianalüüsis keskendusime arengudokumentidele, mis puudutasid eelkooliealiste vanusegruppi ja Põhja-Tallinna linnaosa arengusuundasid. Kuna paljud arengukavad on seotud kaudselt lastega ning ka planeeritava alaga, proovisime tuua võimalikult konkreetselt välja just meid huvitava fookusgrupi kohta plaanitavad tegevused ja sündmused lähitulevikus. Tabelis 1 on välja toodud lühikokkuvõtte dokumendianalüüsist ning järgmistes alapeatükkides on kirjeldatud täpsemalt laste kajastamine dokumentides.

Tabel 1. Dokumendianalüüsi kokkuvõtte tabelina:

Dokumendi pealkiri	Kas ja kuidas on vaadeldav sotsiaalne grupp esindatud? Kuidas on vaadeldava sotsiaalse grupi vajadused kaardistatud?	Kuidas on vaadeldava sotsiaalse grupi vajadused realiseeritud?
Põhja-Tallinna arengukava 1700–2005	On esindatud. Tuleb parandada ja luua laste ja noorte elukeskkonna kvaliteeti.	- (= ei ole kirjas)
2013. a Põhja-Tallinna linnaosa üldplaneering (tööversioon/menetluses)	On esindatud. Kergliiklustee mõistes on välja toodud jalgsiliikumine, s.h vankriga liikumine. Ühiskondlike hoonete all on mõeldud põhiliselt lastehoiu-, haridusasutusi. Õuealade kavandamisel tuleb arvestada kõikide kasutajatega, s.h lastega.	-
Põhja-Tallinna arengukava 2014–2018	On esindatud. Sünnimuse suurenemise tõttu tuuakse välja lasteaiakohtade nõudlusjärgne tagamine, laste mänguväljakute aktiivne arendus.	-
Tallinna arengukava 2018–2023	Pole konkreetselt välja toodud Põhja-Tallinnat, kuid lapsed on esindatud. Rohkem teenuseid lastele ja noortele, lasteasutuste renoveerimine	-
Tallinna koolieelsete munitsipaallasteasutuste arendamise programm 2013–2021 „Lasteaiakoht igale lapsele”	On esindatud. Plaaniakse ehitada kaks uut lasteasutust Põhja-Tallinnasse. Rahvaarvu suurenemine, sh tuleb juurde linnaosasse lapsi.	-
Tallinna haljastuse tegevuskava 2013–2025	Ei ole esindatud lapsi. On välja toodud, et haljas- ja rohealaks on Puhangu ja Ehte tn vaheline roheala, Sõle tänava	-

	rohekoridor, garaažilinnaku tagune roheala, Sõle tänav 67 ja liinide haljasala.	
Välisõhus leviva müra vähendamise tegevuskava Tallinnas aastateks 2014–2018	Ei ole esindatud.	-
Tallinna positiivne programm 2014–2018	On esindatud. Lasteaiakohtade nõudlus, liiklusväljakute vajadus.	Programm “Lasteaiakoht igale lapsele”
Tallinna positiivne programm 2018–2022	On esindatud. Liiklusväljaku vajadus, olemasolevate mänguväljakute täiendamine uute elementidega.	-
Tallinna rattastrateegia 2018–2027	On esindatud, kuid vähe. Peamine rõhk kooliskäijatel. Igapäevane liikumine (sh jalgrattasõit) vähendab liikumisvaegust ja ülekaalulisuse probleeme.	-
Strateegia “Tallinn 2030”	On esindatud. Lasteaiakohtade loomine ja uute lasteaedade tegemine, vanade rekonstrueerimine. Laste mänguväljakud (nii vanad kui ka uued), pargid, haljasalad, tänavad peavad olema normidekohased ja energiasäästlikult valgustatud. Uute rohealade loomine. Vähe kogupere mänguväljakuid. Spordiga tegelemine kodukohas. Kergliiklusteede võrgu arendamine, loob võimalused jalgrattakasutamise harjumuse tekkeks eelkõige laste ja noorte hulgas.	-
Tallinna keskkonnastrateegia aastani 2030	Pigem ei ole esindatud. On kirjas, et rohevõrgustik on katkendlik ja kergliiklus rohealade vahel takistatud. Lapsi planeeringu alas rohkem käsitletud ei ole, vaid pigem on toodud välja keskkonnahariduse pool lasteaedades.	-
Avalike mänguväljakute arendamise tegevuskava Tallinnas 2011–2016	On esindatud. Pereväljakud, mänguväljakud, virgestusalad. Mänguväljakuid ei ole piisavalt Põhja-Tallinnas, on üheülbalised ja ebahuvitavad, ei ole esteetiliselt kuigi kõrgel tasemel, jätavad vähe ruumi loovuse arenguks.	Mänguväljakuid on uuendatud.
Tallinna rohealade külastatavus ja külastajate hinnangud	On esindatud. Lapsi on rohealadel kõige rohkem kella 12-17 vahelisel ajal ja kella 20 paiku. Nõudlus mänguväljakute ja erinevate atraktsioonide järgi.	-

Tabelis 1 on näha, et lapsed on esindatud peaaegu kõikides siin töös välja toodud dokumentides, kuid ei ole kirjas, kuidas on laste vajadused realiseeritud. Kuna arengukavade eesmärgiks on luua arengusuunitlused, siis ei peagi seal olema üksikasjalikult kirjas, kas ja kuidas on vajadused realiseeritud. Nii lapsed kui ka lapsevanemad ütlesid, ja ka osades

arengukavades on kirjas, et mänguväljakud võiksid olla huvitavamad ja mitmekesisemad, arengukavades ja muu praktika näidetes on välja toodud liiklusväljakute rajamine. Arengukavades on meie hinnangul piisavalt arvestatud eelkooliealiste lastega. Järgnevates alapeatükkides on lastega seonduv sisu arengudokumentidest kokkuvõtlikult välja kirjutatud.

2.1.1. Aruanne – Põhja-Tallinna arengukavad 1700–2005

Audentese Ülikooli Euroopa Instituudi (2006) poolt koostatud aruandest selgub, et esimene sõjajärgne generaalplaan koostati aastatel 1945–1946. Seal oli kirjas ka Põhja-Tallinat käsitlevad lahendused, millest üks oli, et mere äärde tuleb luua kultuuri- ja puhkepark kuni hipodroomini. Arengukavas 2001–2005 on välja toodud, et tuleb parandada laste ja noorte elukeskkonna kvaliteeti. Sama on kirjutatud ka arengukavas 2006–2021, et tuleb luua laste ja noortesõbralikum elukeskkond.

2.1.2. Põhja-Tallinna linnaosa üldplaneering

Põhja-Tallinna linnaosa üldplaneeringu koostamine on algatatud Tallinna Linnavolikogu 26.01.2006 otsusega number 8. See on hetkel menetluses ehk teisisõnu: tegemist on tööversiooniga.

Dokument sätestab termini “kergliiklustee” järgnevalt:

Kergliiklustee on jalgsi (sh lapsevankriga), jalgrattaga, rulluisukudega või tõukerattaga sujuvaks ja turvaliseks liiklemiseks ette nähtud tee. Kergliiklustee ei ole kasutamiseks mistahes mootorsõidukile (sh mopeedile ja motorollerile).

Maakasutus- ja ehitustingimuste all sätestab üldplaneering, et elamualade (pereelamute, väikeelamute ja korterelamute aladel) võivad paikneda lastehoiu ja vabaaja harrastusega seonduvad ettevõtted ja asutused. Ühiskondlike hoonete ala on mõeldud põhiliselt lastehoiu-, haridus-, teadus-, tervishoiu-, sotsiaalhoolekande-, sakraal-, operatiivteenuste-, kultuuri-, ja spordiasutustele. Üldplaneering mainib, et Paljassaare sadama-alale on planeeritud erinevat tüüpi elamud tornmajadest kanaliäärsete ridaelamuteni, büroo- ja kaubandushooned, väikelaevade- ja turismisadamad, tehissaared, lasteaiad jm avalikud hooned. Samuti käsitleb segahoonestus- ja keskusalade haljastust ning sätestab, et väikesed õuealad tuleb kavandada võimalikult mitmekesisete funktsioonidega ja luua neis läbimõeldud ja intensiivne maakasutus, kus on arvestatud kõigi kasutajate ning looduslike elementidega.

2.1.3. Põhja-Tallinna arengukava 2014–2018

Põhja-Tallinna arengukava 2014–2018 on kinnitatud Tallinna Linnavolikogu 22.08.2013 vastu võetud määrusega nr 47 (RT IV 2013, 18).

Kasvanud on nõudlus lasteaiakohtade järele ja see näitab kasvutendentsi, sest sündimus on suurenenud. Tallinna Linnavolikogu otsusega on kõigi koolieelsete munitsipaallasteasutuste teeninduspiirkond kogu Tallinna linn ja selle tõttu ei ole ühest seost Põhja-Tallinna elanikeks registreeritud laste arvu ning koolieelsetes lasteasutustes olevate kohtade nõudluse vahel. Hinnangu järgi on aiarühmades kohti piisavalt, kuid endiselt on puudu sõimekohti ja vajadus nende järele suureneb. Tallinna Haridusameti kavade kohaselt on lasteaiakohtade ja õuealade korrastatud järk-järgult igal aastal. Linnaosa SWOT-analüüsis tuuakse välja tugevusena laste mänguväljakute aktiivne arendus elamu- ja puhkealadel, nõrkusena lasteaiakohtade (sõimekohad) puudus. Strateegilistes valikutes hariduse valdkonna arendamisel rõhutatakse lasteaiakohtade, eelkõige sõimekohtade tagamine nõudluse järgi, kavandada uusarenduste piirkondadesse iga 2000 elaniku kohta kuue rühmaga lasteasutus, nüüdisajastada olemasolevate haridusasutuste õpikeskkond ja varustada need tänapäevaste õppematerjalide ja -tehnikaga ning arvestada haridusasutuste renoveerimisel ja ehitamisel erivajadusega laste vajadustega.

Tallinna arengukava kolmandast peaeesmärgist lähtuvalt (turvaliselt kasvav, mitmekülgselt arenev ja elukestvalt õppiv tallinlane – haritud, võimekas ja avatud Tallinn) sätestab Põhja-Tallinna arengukava neljanda peaeesmärgina, et Põhja-Tallinnas oleksid mitmekesised kvaliteetse hariduse, sh huvihariduse omandamise ja huvitegevuse võimalused. Selle raames on näiteks ette nähtud lasteaiakoolidele, õpilastele ja õpetajatele ning noortele mõeldud 25 üritust ja konkurssi aastas. Alaeesmärgidena on välja toodud koostöö arendamine erasektoriga lasteaiakohtade ja lapsehoiuteenuse tagamisel, programmi „Tuleohutu lasteaed” elluviimine, lasteaiakohtade ja koolikoha ning haridusasutuste kohta käiva info lihtsa ja operatiivse kättesaadavuse tagamine ja veel mitmed lastega seotud sotsiaaltöö mõõdikute ja vahendite edendamised.

2.1.4. Tallinna arengukava 2018–2023

Tallinna arengukava 2018–2023 on kinnitatud Tallinna Linnavolikogu 14.06.2018 vastu võetud määrusega nr 12 (RT IV 2018, 26).

Dokumendis ei ole konkreetselt välja toodud Põhja-Tallinnat. Tuleb pakkuda rohkem teenuseid lastele ja noortele. Linna eesmärk on panustada koolieelsete lasteasutuste ajakohastamisse ja

arendamise, lähtudes lasteaiakohtade planeerimisel turunõudlusest ning eesmärgist suurendada söimeealistele ja erivajadustega lastele mõeldud päevahoiukohtade arvu.

2.1.5. Tallinna koolieelsete munitsipaallasteasutuste arendamise programm 2013–2021 “Lasteaiakoht igale lapsele”

Tallinna koolieelsete munitsipaallasteasutuste arendamise programm 2013–2021 “Lasteaiakoht igale lapsele” on kehtestatud Tallinna Linnavolikogu 04.04.2013 vastu võetud määrusega nr 23 (RT IV 2013, 29).

Põhja-Tallinnasse plaanitakse ehitada kaks uut lasteasutust. Sisserände stsenaariumi korral on kõige raskem ennustada seda, kuidas jaotuvad uued inimesed ja uuselamuehitus linnaosade vahel. Suurimad muutused võivad ees oodata Põhja-Tallinnat ja Kesklinna, kuhu planeeritakse suuremahulisi uusi arendusi ning mille elamispiinad võivad ka noortele peredele huvi pakkuda. Sitsimäe piirkonda on prognoositud maksimaalseks lisanduvate elanike arvuks 3211 inimest.

2.1.6. Tallinna haljastu tegevuskava 2013–2025

Tallinna haljastu tegevuskava 2013–2025 on kinnitatud Tallinna Linnavolikogu 13.06.2013 vastu võetud määrusega nr 40 (RT IV 2013, 36).

Positiivne on Põhja-Tallinna muruala suurenemine kolmandiku võrra, mis on ilmselt tingitud parkide rekonstrueerimisest ja rajamisest linnaosas. Põhja-Tallinna linnaosa üldplaneeringus on välja toodud kõik suuremad ja väiksemad säilitamist vajavad haljas- ja rohealad ning nende tähtsus ja edasine arengusuund: Hipodroom, Merimets, Puhangu ja Ehte tänava vaheline roheala, Paljassaare puhkeala, Slopsi haljasala, Paljassaare linnuhoiuala, Stroomi rand, Tammenukk, Sõle tänava rohekoridor, Kolde puiestee skväär, Garaažilinnaku tagune roheala, Lõime, Randla, Madala ja Pelguranna tänava vaheline roheala, Lõime skväär, Kangru tänav 7, Sõle tänav 67 ja liinide haljasala.

2.1.7. Välisõhus leviva müra vähendamise tegevuskava Tallinnas aastateks 2014–2018.

Välisõhus leviva müra vähendamise tegevuskava Tallinnas aastateks 2014–2018 on kinnitatud Tallinna Linnavalitsuse 07.08.2013 vastu võetud määrusega nr 114 (RT IV 2013, 30).

Dokumendis ei õnnestunud leida seoseid planeeritava ala, Põhja-Tallinna ja lastega.

2.1.8. Tallinna positiivne programm 2014–2018

Tallinna positiivne programm 2014–2018 ei ole õiguslikult algatatud, kinnitatud ega kehtestatud. Arengukava on avaldatud Tallinna Linnavalitsuse veebilehel (2014).

Erinevalt Eestist tervikuna on Tallinna elanike arv viimasel kümnendil stabiilset kasvanud ning see tingib vajaduse parandada eluasemete kättesaadavust, hoida ajakohasena linna lasteasutuste ja koolide võrku ning tagada avalike teenuste kättesaadavus. Alushariduse valdkonnas on tähelepanu keskmes kvaliteet ja lasteaiakohtade nõudluse rahuldamine esmajoones munitsipaallasteaedade alusel. Uute lasteaedade ja rühmade avamisel arvestatakse laste arvu muutusi, reageeritakse paindlikult elamuehituse piirkondlikule iseloomule. Kõigile vene keelt emakeelena kõnelevatele lastele luuakse võimalus omandada algtaseme eesti keele oskus. Haridus- ja noorsootöö valdkonna olulisimate objektide seas loetletakse programmi “Lasteaiakoht igale lapsele” elluviimist.

Sotsiaalse kaitse, tervise ja turvalisuse valdkonnas aitab linn lastega peredel toime tulla, toetades lastele oluliste teenuste kättesaadavust ning valdkonna olulisemate objektide seas loetletakse Tallinna laste turvakeskuse ja Tallinna perekeskuse laiendamist. Valimuuring linnaosade väärtustest ei too Põhja-Tallinnas välja mänguväljakute puudust, küll aga mõnedes teistes linnaosades. Ligi pooled kõikide linnaosade vastanutest ei tunne millestki puudust ja leiavad, et kõik vajalik on juba olemas.

Linnaosade käsitluses tuuakse Tallinna Positiivses Programmis välja esitatud ettepanekud valdkonniti. Keskkonnakaitse, heakorra ja haljastuse osas tuuakse välja, et laste liiklusalase harituse tõstmiseks tuleb luua neile ohutu võimalus praktiliste linnaliikluskogemuste omandamiseks. Selleks tuleks rajada mängulinnak Stroomi rannapargis olemasolevate jalgteede baasil või Kopli pargis olevale asfaltplatsile, kuhu paigaldatakse vastavad liiklusmärgid ja foorid sarnaselt reaalsele liiklusele. Merimetsa metsa paremaks hooldamiseks ning kaitse korraldamiseks taotleda mets munitsipaalomandisse ja korrastada ala ning rajada metsapark koos jalgteede ja puhkamiskohtadega.

2.1.9. Tallinna positiivne programm 2018–2022

Tallinna positiivne programm 2018–2022 on algatatud Tallinna Linnavolikogu 09.03.2017 otsusega nr 23.

Lastele liiklushariduse andmiseks rajatakse aastal 2017 Tallinna Kunstigümnaasiumi territooriumile uus mängulinnak, kus lapsed saavad ohutult omandada linnaliikluskogemusi.

Taaskord valdkondlike kategooriate kaupa esitatakse programmis ettepanekuid, mille hulgas: Laste mänguväljakute turvalisuse ja atraktiivsuse tagamiseks tuleb täiendada olemasolevaid mänguväljakuid uute elementidega.

2.1.10. Tallinna rattastrateegia 2018–2027

Suure rattakasutusega linnade kogemuse põhjal vajab rattakasutaja peamiselt ohutut ja mugavat rattateede võrgustikku ning parkimisvõimaluste olemasolu. Eesti lastelgi esinevat liikumisvaeguse ja ülekaalulisuse probleemi aitab kõige paremini lahendada igapäevane liikumine. Rattastrateegias on palju kirjas üldhariduskoolide õpilaste vajaduste kohta, kuid ei ole mainitud lasteaialapsi. (Jüssi *et al.* 2018)

2.1.11. Strateegia “Tallinn 2030”

Strateegia “Tallinn 2030” on kinnitatud Tallinna Linnavolikogu 04.11.2010 otsusega nr 255.

Lasteaiakohtade loomine Tallinnas toimub programmi “Lasteaiakoht igale lapsele” alusel. Aastatel 2009–2012 on linnas kavandatud luua täiendavalt 1300 lasteaia kohta

Lasteaedade ruumilises paigutuses lähtutakse koduläheduse printsiibist. Uute lasteaedade ja rühmade avamisel reageeritakse muutuvale nõudlusele, elamuehituse piirkondlikule iseloomule. Kõikide linnaosade üldplaneeringutes lähtutakse lasteaedade kavandamisel uutesse elurajoonidesse vajadusest planeerida üks 120 kohaline lasteaed 2 000 elaniku kohta. Lasteaedade rekonstrueerimisel on eelisjärjekorras hooneid, mis on olnud pidevas kasutuses üle 50 aasta.

Määrava tähtsusega on elanike tervist väärtustavate tegevuste tarvis sotsiaalse infrastruktuuri rajamine – laste mänguväljakud, spordisaalid, ujulad jms. Tuleb arvestada, et ökoloogilise elulaadi tähtsustamisega nõustumine toob kaasa linna arendamises kasvava reglementeerituse, kuna kasvab pikemajalisema planeerimise tähtsus võrreldes vabaturumajandusliku mudeliga. Munitsipaalelamuarenduse ühildamine linnaruumi uuendamisega nt miljööväärtuslikel aladel oleks üks viis, kuidas vähendada sotsiaal-majanduslikku segregeerumist ja ühtlasi tõsta linnaruumi kvaliteeti.

Linnakeskkonna arendamisel tuleb arvesse võtta turvalisuse, sotsiaalsete suhete toetamise funktsioone. Linnakodanike ja -liikluse turvalisuse ja heaolu huvides on oluline, et Tallinna tänavad, pargid, haljasalad ja muud üldkasutatavad territooriumid oleksid normidekohaselt ja energiasäästlikult valgustatud.

Pargid pole küll kuigi ulatuslikud, kuid siiski olulised, pidevat hoolt ja kaitset vajavad, kompensatsioonialad. Põhja-Tallinna linnaosas on parkidest puudus Kolde-Ristik, Paljassaare ning Sõle-Karjamaa-Sitsi elamute piirkonnas. Lahenduseks on antud piirkondades kas uute rohealade loomine koos sellest tulenevate kohustuste võtmise ja vahendite leidmisega või kohaliku rohevõrgustiku toimimise ja rohealade turvalise kättesaadavuse parandamine eelkõige elamuümbruse, tänavaruumi haljastuse, ökotänavate ja haljastuteedega. Parima tulemuse annab mõlema võimaluse kombineerimine.

Tallinna linna 612 mänguväljakut hõlmanud uuring näitas, et suurem osa avalikest mänguväljakutest on ehitatud 1980. aastatel ja on EL standardites sätestatud ohutusnõuetele mittevastavad. Suur osa mänguvahenditest on katki, räämas, roostetanud ja kulunud. Metallkonstruktsioonidest mänguväljakuid, mis paiknevad kaootiliselt haljasaladel, praktiliselt ei kasutata. Seevastu kasutatakse intensiivselt kaasaegseid mänguväljakuid, mis on värvikirevad ning pakuvad erinevaid lapse tervisele ja arengule olulisi tegevusi. Olemasolevad mänguväljakud on ehitatud põhiliselt vanusegrupile 4–12 eluaastat, vähesel määral on kaetud väikelaste vajadused. Vähe on kogupere mängulinnakuid ning noorukitele mõeldud mänguväljakuid. Täielikult puuduvad mänguväljakud puuetega lastele ning eakate harjutusväljakud. Olukorra parandamiseks on koostatud Tallinna linna avalike mänguväljakute arengukava aastateks 2008–2013.

Kohalik omavalitsus peab talle kuuluvate spordibaaside korrashoidmise ja täiendamise kõrval kindlustama nii noortele, kui ka eakatele ja puuetega inimestele, võimalused tegeleda spordi või muu sobiva liikumisharrastusega oma elukoha läheduses. Selleks on vaja luua kompleksseid vabaajakeskusi elurajoonide keskuste maaaladele. Mänguväljakute rajamisel arvestatakse linnaosade vajadusi ning lähtutakse rahvaarvust, laste keskmisest vanusest, olemasolevate mänguväljakute seisukorrast, funktsionaalsusest ja nende paiknemisest linnaosas.

Strateegia “Tallinn 2030” paneb oma eesmärkideks linlaste liiklusharjumuste muutmist, millega algatatakse programme, mis mõjutavad linlaste väärtushoiakuid ning muudavad jalgsikäimise, ühistranspordi ja jalgrattasõidu atraktiivseteks liikumisviisideks. Lisaks hakata arendama kergliikluse transpordivõrku. Luuakse lühematele matkadele orienteeritud asumi- ja linnaosa sisene kohalik kergliiklusteede võrk, mis seob elukohti kooli, töökohtade, kaubanduskeskuste, puhkekohtade ja teenindustevõtetega on esmase tähtsusega, sest see loob soodsa pinnase jalgrattakasutamise harjumuse tekkeks eelkõige laste ja noorte hulgas.

2.1.12. Tallinna keskkonnastrateegia aastani 2030

Tallinna keskkonnastrateegia aastani 2030 on vastu võetud Tallinna Linnavolikogu 16.06.2011 otsusega nr 107.

Üheks põhiprobleemiks Tallinnas on välja toodud linlastele piiratud võimalused rohealade kasutamiseks. Rohevõrgustik on katkendlik ja kergliiklus rohealade vahel takistatud ning rohealad ei asu linlaste elukohale piisavalt lähedal. Lapsi planeeringu alas rohkem käsitletud ei ole, vaid pigem on toodud välja keskkonnahariduse pool lasteaedades.

2.1.13. Avalike mänguväljakute arendamise tegevuskava Tallinnas 2011–2016

Avalike mänguväljakute arendamise tegevuskava Tallinnas 2011–2016 on vastu võetud Tallinna Linnavolikogu 10.02.2011 otsusega nr 14.

Tegevuskava käsitleb mänguväljakute ja peremänguväljakute arendamise võimalusi ning annab tegevussuunad edaspidiseks. Tegevuskava eesmärk on anda suunised mänguväljakute võrgustiku loomiseks, mis pakuks mitmekülgseid mängimisvõimalusi eri vanuserühmadele. Lisaks annab tegevuskava juhised mänguväljakute rajamise meetmete ning vajalike rahaliste vahendite planeerimise kohta. Tegevuskavas käsitletakse mänguväljakuna avalikult kasutatavaid eri vanuserühmadele liikumiseks ja vaba aja veetmiseks mõeldud mänguelementidega rajatisi, mis koosnevad järgmistest põhielementidest: kiik, liivakast, ronila, pink, prügikast ja piirdeaed. Peremänguväljakuna käsitatakse ala, kus on elemendid igas vanuses lastele ning lisaks virgestuselemendid, mis moodustavad mänguväljakute juurde täiskasvanute virgestusala.

Tallinna Keskkonnaamet tellis 2007. aasta kevadel mänguväljakute ülevaatus töö ettevõttelt Tiptiptap OÜ. Töö käigus selgitati välja mänguväljakute täpsed asukohad, märgiti üles nende seisukord ja valgustus ning määrati kindlaks vanuserühmad, kellele mänguväljakud on mõeldud. Kokku hinnati 612 mänguväljakut, mille hulgas oli ka eraomandisse kuuluvaid. Ülevaatus käigus selgus, et suurem osa mänguväljakutest on ehitatud 1980. aastatel ega vasta Euroopa Liidu standardites sätestatud ohutusnõuetele. Suur osa mänguvahenditest oli katki, räämas, roostetanud ja kulunud, kiigekonstruktsioonidel puudusid rippkiiged, puidust elemendid olid mädanenud ning nõrga ja ohtliku konstruktsiooniga. Metallkonstruktsioonelementidega mänguväljakuid, mis paiknevad kaootiliselt haljasaladel, ei kasutata peaaegu üldse. Intensiivselt kasutatakse tänapäevaseid mänguväljakuid, mis on värvikirevad ning pakuvad lapse tervisele ja arengule olulisi tegevusi. Olemasolevad

mänguväljakud on ehitatud põhiliselt 4–12-aastastele lastele, vähemal määral on kaetud kuni 3-aastaste väikelaste vajadused.

Näiteks ei ole mänguväljakuil beebiistmetega kiikesid, väikelaste liumägesid, liivakaste koos inventariga jms. Vähe on pereväljakuid ning noorukitele mõeldud mänguväljakuid. Olemasolevad mänguväljakud koosnevad enamasti üksikutest elementidest ega paku mitmekesiseid tegevusvõimalusi ning nende paiknemine linnaosas ei ole alati põhjalikult läbi mõeldud. Suuremal osal väiksematele lastele mõeldud mänguväljakutel puuduvad piirdeaiad ja need asuvad sõiduteele ohtlikult lähedal.

31. augusti 2007. aasta seisuga oli Põhja-Tallinna linnaosas nii 1980-ndatel ja 1990-ndatel kui ka aastatel 2000–2006 rajatud mänguväljakuid. 2007. aastal inventeeritud 30st mänguväljakust 10% olid ohtud ja 73,3% ohtlikud. 1. mai 2010. aasta seisuga on heas seisukorras mänguväljakute osakaal tõusnud 56,5%-ni kõikidest linnaosas olevatest mänguväljakutest (avalikud ja eraomandis mänguväljakud), ülejäänud mänguväljakud on rahuldavas seisukorras.

Negatiivsete aspektide all on toodud välja, et mänguväljakud paiknevad linnas ebahühtlaselt. Teenindusraadiused pole piisavad aedlinnades ja Põhja-Tallinnas. Mänguväljakud on liiga üheülbalsed ja ebahuvitavad; ei ole esteetiliselt kuigi kõrgel tasemel; jätavad vähe ruumi loovuse arenguks.

Peatükk “Rohealade tähtsusest mänguväljakute rajamisel” kirjeldab: Tänapäevases linnastunud ühiskonnas, kus lapsed viibivad pika päeva lasteaias või -sõimes, vanemad käivad eri kohtades tööl ja vanavanemad veedavad vanaduspäevi eraldi peres või eakatele mõeldud hoolekandeesutuses, on tekkinud mitmesugused pereprobleemid, sealhulgas üksteisest võõrandumine. Tänapäevane elukorraldus on oluliselt nõrgestanud persuhteid, mistõttu võib kasvav põlvkond ilma jääda vanavanemate elukogemusest ja peredel napib ühiselt veedetavat aega. Seetõttu on takistatud noore põlvkonna harmooniliseks arenguks olulise informatsiooni kättesaadavus. Selle puuduse leevendamiseks pööratakse järjest enam tähelepanu hoonetevahelise ruumi kujundamisele - perede igapäevasteks aktiivseteks ühistegevusteks mänguväljakute ja pereparkide loomisele või olemasolevate rohealade nendega sisustamisele.

2.1.14. Tallinna rohealade külastatavus ja külastajate hinnangud

Lapse ja vähemal määral koeraga jalutajate osatähtsus tõuseb alates hommikust ning on suurim kella 12–17 vahelisel ajal, millest edasi langeb. See on ka loogiline, et kodused noored emad jalutavad päeval lapsega ringi ja samuti vajavad koerad õues käimist, kas siis päeval

(pensionärid/koolilapsed) või peale tööd (töötajad). Kella 20 paiku on lapsega jalutajate osakaal rohealade külastajatest suurim.

Küsitletutelt uuriti, mis teenuseid Tallinna rohealadele vajatakse. 20% küsitletutest on rohealade teenuste praeguse olukorraga rahul ega pea oluliseks teenuste lisamist. 15% leidis, et rohealadel peaks olema tualettruume. Selgelt tuli välja ka kohvikute ja/või müügipunktide soov, kus saaks osta suupisteid, istuda ja puhata ning ajalehti osta/lugeda. Kuigi küsitletutelt uuriti teenuste vajadusi, toodi ka siin välja vähene prügikastide ja istumispinkide olemasolu ning koristajate/aednike vähesus, mis näitab, et need on olulised teemad, mis vajaksid kindlasti lahendamist. Rohealadele soovitakse ka rohkem laste mänguväljakuid ja atraktsioone eri vanusega lastele, avalikke joogikraane, millest saab vett juua või käsi pesta. Tahetakse, et rohealad oleksid mitmekesisemad, toodi välja, et rohealadel võiks olla rohkem vee objekte (purskkaeve, tiike) ning varjualuseid, kus saaks ebasobiva ilma eest varju minna ja samas nautida rohelist. (Järv *et al.* 2006)

2.2. Vaatluste analüüs

Analüüsi tulemusel selgitasime välja, et eelkooliealiste põhilised liikumissuunad planeeritava alal jäävad Kolde pst ja alal paiknevate kaupluste (Selver, Rimi) vahele. Mõistagi on palju liikumist Ehte bussipeatuse suhtes ja mõnedel juhtudel on sihtkohaks ka Sõle pst ääres paiknev Olerex tanklapood. Kõige enam liikumist on Kolde pst ääres, ala läbival kesksel, lahtise kattega kõnniteel ja teistel isetekkelistel kõnniradadel mis jäävad Sõle pst ja Kolde pst vahele. Samuti toimub üksjagu liikumist mööda Sõle pst ääres paiknevaid kõnniteid ning Kalamaja suunal Paavli tänavale viival kergliiklusteel. Kontrastne tipptund olenemata töö- või puhkepäevast on eelkooliealistega liikujate puhul kella 12 ja 13 vahel. Muul ajal näeb neid alal väga harva, kuid vaadeldava sihtgrupi arvukus oli kahtlemata ilmastikust mõjutatud.

Arvuliselt fikseerisime vaatluse ajal kõige rohkem lapsevankriga liikujaid, kuigi ka jalakäijaid oli arvukalt. Jalgrattaga liikuvaid lapsi õnnestus vaatluste ajal tabada vaid üks. Arvestades, et vaatlus toimus oktoobri lõpu-novembri alguse üsna jaheda ilmaga, siis võib oletada kevad-suve perioodil suuremat jalgrataste osakaalu. Lastega koos liikusid kas üks või kaks lapsevanemat, mõnel juhul sõbrannad (ka kahe vankriga), oli märgata ka lapsi vanaema või mõne muu sugulasega. Tunnetuslikult hinnates paistis suurim liikumiste arv jääma siiski lapsevankriga üksi liikuvatele emadele, kuid kindlasti mitte ülekaalukalt. Väikestele lastele omaselt liikusid meie kõige nooremad jalakäijad koos täiskasvanutega enamjaolt aeglaselt, rahulikus tempos. Sama võib väita ka ainsa märgatud jalgratturi ning lapsevankriga liikuvate lapsevanemate

kohta, kes oletatavasti suuremal enamikul juhtudest liikusid alal lapse uneajal. Ruttamist oli näha pigem Ehte bussipeatuse läheduses, kus mõnel juhul kiirustati bussi peale.

Peamised peatumiskohad fikseerisime bussipeatustes, kauplustes, prügikastide juures ja fooride taga ülekäikude ees. Mitmel korral peatuti ka laste riietuse, vankri jm sättimiseks. Peamiselt olid peatused lühikese kestusega. Paari pikema pausi tegevuseks olid näiteks puu all lehtedega või kõnniteel jäälompidega mängimine.

Analüüsi tulemused on visuaalselt nähtavad 11-1 kaardil – (vt lisa 4).

2.3. Intervjuude analüüs

Intervjuudes osalesid eelkooliealiste laste lapsevanemad, kellelt saadi intervjuud planeeritaval alal lastega jalutades. Kokku saadi intervjuud üheksalt lapsevanemalt, kellest kuus olid naised ja kolm mehed. Küsitletavate lapsed jäid vanuselisel imikueast kuni 5-aastaste vahemikku. Kõige enam esines lapsevanemaid, kes olid planeeritava ala piirkonnas elanud kuni neli aastat (neli intervjuueeritavat). Valimis jäid teisena esindatuks lapsevanemad, kes olid naabruskonnas elanud 5–14 aastat (kolm intervjuueeritavat). Kõige vähem oli osalejaid piirkonnas pikka aega elanud lastevanemate hulgas (kaks intervjuueeritavat), kelle hulgast üks oli piirkonnas elanud terve elu ning teine 32 aastat. Intervjuude andmed on leitavad ka tabelina lisa 6 ning teostuse meetoodika on kirjeldatud alapeatükis 1.2.

2.3.1. Emotsioonid seoses planeeritava alaga

Küsitluses osalenutest vähest aega piirkonnas elanute hulgas ei seostunud enamustel planeeritava alaga erilisi mälestusi või emotsioone, vaid üks lapsevanem märkis ära ebameeldiva olukorra koera väljaheidete teele sattumisest. Vastanutest, kes olid piirkonnas elanud 5–14 aastat, esines juba antud piirkonnaga rohkem emotsioone – positiivse mälestuse poolest lapsepõlves puude otsas ronimine ning negatiivse poolest kokkupuude narkomaanidega. Pikka aega piirkonnas elanute emotsioonidest peegeldus mälestus, kus varasemalt oli Helme tn uusarenduse asemel olnud järv. Pigem negatiivse emotsiooniga meenutati pikalt piirkonnas elanute seas planeeritavat ala seevastu kasutamata maa-alana, kus on esinenud sotsiaalselt probleemset kontingenti kui ka pommiähvardusi.

Seega võib üldistada, et inimesed ei seosta planeeritavat ala või selle lähiümbrust eriliste mälestustega. Helgemaid emotsioone meenutatakse lapsepõlvest maastiku põhjal, tuues seeläbi välja minevikupilte seoses ronimispuude või veekoguga. Enamjaolt on aga emotsioonid seoses planeeritava alaga puudulikud või negatiivse alatooniga – nähakse kasutamata ja hooldamata

maa-ala ning sotsiaalsed kokkupuuted on olnud probleemsete inimestega. Selle põhjal võiks väita, et kui lapsepõlvemälestused on eredamad ja positiivsemad, tasuks hetkel kasutamata ala arendada eesmärgil, et see omaks tulevikus kasvavale põlvkonnale emotsionaalset väärtust ning seiklusrohkeid mälestusi.

2.3.2. Liiklemine ja ala kvaliteet

Üle pooltele intervjuus osalenutest (kuus vastanut üheksast) oli planeeritaval alal liiklemine igapäevane trajektoor. Kaks intervjuueeritavat ei liigelnud alal küll igapäevaselt, kuid juhtusid parasjagu antud piirkonda. Üks vastanu liikles eelkooliaealiste lastega alal iga paari päeva tagant. Eraldi tasuks märkimist, et ühel juhul tõi lapsevanem esile, et laps ise suunas lapsevanema planeeritavale alale jalutama. Piirkonnas elavatele lapsevanematele on jalgsi ja ühistranspordiga liiklemine oluline. Üle poole lastevanematest väitsid (viis vastanut üheksast), et nad viivad oma lapsi lasteaeda jala. Samuti tuli olulise liiklemisviisina esile ühistranspordiga ja jalgsi liiklemise kombinatsioon, mida tunnistas harrastavat kaks lapsevanemat. Ainult üks laps viidi lasteaeda autoga ning üks ei käinud üldse lasteaias.

Teede kvaliteedi osas märkisid vaid kaks vastanut, et nad ei ole liiklemisel märganud probleemseid kohti või barjääre. Seevastu kuus vastanut vastanut tõi esile kehvad teeolud, ebatasase maastiku, kohati probleemsed ülekäigurajad või kõrged teeääred. Lisaks mainiti ära kehvad lumekoristustööd, mis häirisid talvisel ajal vankriga teedel liiklemist.

Seoses ala valgustatusega tuli esile, et inimesed pigem vältisid planeeritaval alal pimedal ajal liiklemist, kuna puudub piisav tänavavalgustus. Lausa neli vastanut väitsid, et nad ei liikle antud alal pimedas. Intervjuus osalenutest tõi neli lapsevanemat esile, et nad liikleavad alal ka pimedal ajal, kuid tunnevad end sealjuures ebaturvaliselt. Vaid üks vastanu leidis, et ta ei näe probleeme alal ka pimedal ajal liigeldes.

Seega arvestades, et planeeritav ala on pigem tiheda liiklusega ja lastega käiakse või planeeritakse tulevikus käia kodu ja lasteaia vahet palju jalgsi, vajaksid sealsed trajektoorid arendamist. Parendama peaks kindlasti teekatteid ja sillutisi. Tarvis on ka üle vaadata ülekäiguradade, kõnniteede ja sõiduteede ristumised, et need oleksid liiklemiseks mugavad erinevate liikumisvahenditega nagu jalgratas, tõukeratas, vanker jms. Lisaks vajavad teerajad hooldust aastaringselt, et tagada mugav ja kvaliteetne liikumistrajektoor igal aastaajal ning erinevate ilmastikutingimustega. Suurt tähelepanu peaks pöörama ka tänavavalgustitele, sest hetkel on planeeritava ala potentsiaal pimedal ajal kasutamata – enamjaolt ei liigelda pimedas üldse või tuntakse end alal pimedal ajal ebaturvaliselt. Pime ja ebaturvaline ala ei ole kindlasti

sobilik eelkooliealiste laste ajaveetmisvõimalusteks. Võttes arvesse, et ala kavatsetakse arendama hakata, vajaksid hooldust ka teerajad, et hetkel pigem läbikäiguhoovina kasutatav maa-ala võimaldaks häid liiklemistingimusi. Kvaliteetsemad ja turvalisemad teed tagaksid ala suurema kasutuse nii lastevanemate kui eelkooliealiste poolt.

2.3.3. Huvi arengu vastu

Planeeritav ala omab piirkonna inimeste jaoks olulist tähendust. Intervjuudes osalenud eelkooliealiste lastevanemate seast väitsid lausa kaheksa vastanut üheksast, et nad tundsid huvi piirkonna arengu vastu. Lisaks mainiti juurde, et esile tuleb ka kaitseinstinkt. Vaid üks intervjuueeritav väitis, et teda ei huvita piirkonna areng. Küll aga otsustas üks paar intervjuus üldse mitte osaleda, tuues esile, et nad ei ole piirkonna arengust huvitatud.

Linnaplaneeringuliste arengute ja küsimuste osas oli aga info kättesaadavus jaotunud peaaegu pooleks. Lastevanematest neli intervjuueeritavat tunnistasid, et teave ei olnud nendeni jõudnud. Viis intervjuueeritavat vastasid, et info oli nendele olnud kättesaadav. Piirkonda puudutavat linnaplaneeringulist infomatsiooni olid nad leidnud aga sotsiaalmeedia ja uudisteportaalide vahendusel. Vastanute seas toodi esile sotsiaalmeedia võrgustikke, konkreetsemalt näiteks Facebookis Põhja-Tallinna lehte ja Pelgulinna gruppi ning lisaks mainiti ka Delfi uudisteportaali.

Seega võib väita, et üldiselt on piirkonna areng kohalike lapsevanemate jaoks oluline, kuid linnaplaneeringulisi arenguid käsitlev info oli jõudnud vaid pea poolte intervjuueeritavateni ja jäänud kesiseks. Põhiline teabeallikas on lastevanemate jaoks sotsiaalmeedia, kuid selles keskkonnas leviva info korrektsus ja kompetents on kohati küsitav. Ametlikest informatsiooniallikatest nagu Tallinna linna kodulehekülg, Tallinna planeeringute register jms ei olnud vastanud teavet saadud või otsitud. Lisaks ei maininud üks intervjuueeritav teabe saamisel vahetat kontakti spetsialistidega, kes Tallinnas planeeringuid läbi viivad. Asjaolu vajaks arendamist, et korrapärane info jõuaks huvitujateni kergemini ja lapsevanemad ning üleüldiselt kohalikud elanikud saaksid oma elukoha arengu osas rohkem kaasa rääkida, sest elukoha arengutest huvitujaid on väga palju.

2.3.4. Ootused planeeritavale alale

Planeeritava ala arengute osas ei saanud välja lugeda ühtegi domineerivat arvamust. Ühelt poolt eelistasid lapsevanemad, et alal esinenud rohelus siiski valdavalt säiliks. Üks lapsevanem rõhutas lausa, et alal on mitmeid metsikuid taimi, mis vajaksid kindlasti säilitamist – seeläbi

saaksid lapsed loodust ja taimi tundma õppida. Lisaks mainiti, et majade vahel on juba piisavalt mänguväljakuid ning seega soovitakse toredat pikka alleed ning võimalust korraldada perega piknikku. Lisaks toodi välja, et alal võiks olla rohkem valgustust ning korralikud teed jalutamiseks.

Kuigi intervjuueeritavate poolt mainiti juba kortermajade vahel olemasolevate mänguväljakute rohkust, esines teiselt poolt siiski viie lapsevanema vastustest soov veeta oma lapsega aega just mänguväljakul. Neist üks täpsustas, et mänguväljakul võiks olemas olla ka ronimissein ja seda võiks ümbritseda aed, et laps väljakult minema ei jookseks. Lisaks tõi üks lapsevanem välja, et mänguväljak peaks olema turvaline ja alkoholi tarbijatest vaba. Positiivse poole pealt toodi välja aga naabruskonnas asuvat Sõle uut spordihoonet ja jalgpalliväljakut, mis piirkonnas juba eksisteerivad ning tegevust pakuvad.

Ühelt poolt lootsid seega intervjuueeritavad, et planeeritaval alal säiliks olemasolev roheala, ning et see saaks parema ilme. Rohealal soovitakse lapsega aega veeta ja jalutada. Teisalt sooviti aga ka uut mänguväljakut, mille ümbrus oleks turvaline. Andmete põhjal võis välja lugeda, et lapsevanemad eelistavad planeeritaval alal arendavaid tegevusi ja ajaveetmisvõimalusi mitmefunktsioonilise pargi näol.

2.4. Lasteaias tehtud töö analüüs

Selles peatükis teeme analüüsi lasteaedades läbi viidud tegevuste osas. Lasteaedades külastades tutvustasime esmalt planeeritavat ala ja eesmärki, miks me oleme nende lasteaiarühma tulnud. Rõhutasime kohe alguses ka seda, et nende tagasiside ja arvamus on väga oluline ja see andis hea tulemuse – lapsed olid motiveeritud oma arvamust väljendama.

2.4.1. Mänguline ülesanne – valikumäng

Ülesande tegevus on kirjeldatud alapeatükis 1.3.1. ning lisas 9. Läbiviidud mängulise ülesande tulemused on täies mahus esitatud lisas 10.

Joonis 1. Näide ülesande tulemusest.

Kahe lasteaia peale osales valikumängus kokku 10 last. Kõikidele lastele meeldisid elumajad, sest need seostuvad koduga. Üheksa last määrasid Selveri meeldivaks, samas Rimi meeldis ainult viiele. Siit tuleb arvatavasti välja leibkonna eelistus, mitte see, mis on halb pood või hea pood.

Õunapuud meeldisid kaheksale lapsele, kellest üks mainis, et õunad on väga maitavad ja seepärast meeldivad ka õunapuud. Autod meeldisid samuti kaheksale lapsele. Garaažid meeldisid seitsmele lapsele, järelkult nende olemasolu seal ei sega neid. Ka jalgratturid meeldisid seitsmele lapsele ja paljud mainisid seejuures, kas nad sõidavad veel abiratastega või mitte. Pingid meeldisid ka seitsmele vastanule ning mõni tõi välja, et pingid on väga head, sest nende peal saab puhata. Mänguväljakud ja teised lapsed meeldivad kuuete lapsele ehk enam kui pooltele vastanutest. Siit tuli välja see, et lastele meeldib kui neil on ruumi mängida oma sõpradega, mitte võõraste lastega. Kõrged majad meeldisid samuti kuuete, kuid pigem seostati mängus olevat maja suure klaasmajaga, mitte selle majaga, mis on Selveri taga. Trammittee ja koerad meeldisid kuuete lapsele. Koerad meeldisid eriti neile, kellel on kodus samuti koer. Trammittee vastu enamikul midagi ei olnud. Kui ühes lasteaias meeldisid puud kõigile, siis teises ainult ühele.

Viiele lapsele meeldisid lilled, siit võib järeldada ka seda, et kuna pooled vastanutest olid poisid, ei pidanud nad õigeks valida lilli (peaaegu kõik poisid väljendasid, et neile lilled ei meeldi). Kõrgepingeliinide postid meeldisid neljale, see tähendab, et enamus olid kas neutraalsel või pigem negatiivsel seisukohal postide suhtes. Üllatuslikult, neljale lapsele postid aga meeldisid.

Mängu kitsaskohtadeks saab välja tuua selle, et kuigi üle poolte lastest teadsid, mis alaga on tegu, seostati pigem elemendid kodu ja perega, mitte planeeritava alaga. Samas see oli etteaimatav, kuna tegu oli 5–7-aastaste lastega. Mäng tekitas laste seas palju elevust ning

mõned tahtsid ühe korra veel mängida, need tulemused ei ole siin kajastatud, kuna need ei mõjuta uurimistulemusi ning ei olnud uuritavateks objektideks.

2.4.2. Joonistamise ülesanne

Palusime lastel joonistada teemal: kuidas ja kellega koos nad mängivad väljas? Missugune näeb välja nende lemmikpaik mängimiseks? Täpsemalt ülesande kirjelduse kohta vt alapeatükk 1.3.2.

Joonistused on ära toodud lisades 11 ja 12.

Joonis 2. Näide lasteade Rukkirääk lapse joonistusest

Joonis 3. Näide lasteade Päikene lapse joonistusest

Lapsed istusid mõlemas lasteaias väikeste laudade taga, nelja-viiekesi grupis. Sellest tulenevalt saab välja tuua ka väikese miinuse metoodika valikus: lapsed on üksteisest kergesti mõjutatavad ja seetõttu ühe laua taga istuvad lapsed joonistasid valdavalt ühesuguseid pilte. Tüdrukud olid iseseisvamad, aga poisid kippusid üksteist matkima.

Joonistatud piltidele on antud number (kuigi mõnel pildil on lapse enda kirjutatud nimi, siis lapsed jäid anonüümseks, seega oleme ära märkinud vaid asjaolu, kas tegemist oli poisi või tüdrukuga).

Valdavalt võib joonistamise ülesande lugeda edukaks, sest üldistatavaid järeldusi joonistuste hulga põhjal saab siiski teha. Mõlemas lasteaias leidsid lapsi, kes joonistasid ka mitu pilti.

Üldistavad järeldused lasteaias Rukkirääk joonistatud piltide põhjal:

- Lastele meeldivad väljas toimuvad tegevused ja seda iga ilmaga, sest erinevaid ilmaolusid on kajastatud paljudel pildidel
  - Poiste joonistuste põhjal võib väita, et neile meeldivad temaatilised ja värvikad mänguväljaku atraktsioonid. Eriti palju oli loomamotiive või siis piraatideteemalist sisu
  - Lisaks mänguväljakule on paaril lapsel ka võimalus koduhoovis mängida mängumajas
  - Mänguväljaku atraktsioone on tihtilugu kujutatud
  - Võimalik, et on kujutatud konkreetselt loomi kui mängimise objekte
  - Abstraktsed joonistused, näiteks kummitused ja multifilmi tegelased
- nr 1, 4, 6, 7 ja 9
  - nr 10, 11
  - nr 6, 7, 9
  - nr 1, 2
  - nr 13, 14, 15, 16, 17, 18
  - nr 3.1, 3.2., 3.3., 3.4, 3.5.

Üldistavad järeldused lasteaias Päikene joonistatud piltide põhjal:

- Jalgpalli mängu kujutasid enamasti poisid
  - Kujutati loomi – koerad ja kassid
  - Mängud teiste sõprade või lähiperekonnaga
  - Kujutatud on mänguväljaku atraktsioone
- nr 11-18
  - nr 4, 9, 10
  - nr 2, 3, 4, 5, 7
  - nr 6, 7, 8

2.4.3. Rühmaintervjuud lastega

Peale joonistamist ja valikumängu mängimist viisime mõlemas lasteaias läbi rühmaintervjuu, moodustasime sõbraliku poolkaare ning küsisime, mis on nende lemmiktegevused õues ja mis nende arvates võiks seal alal olla. Igaüks sai nimetada ühe tegevuse.

Mõned laste tsitaadid:

“Kui lumi oleks maas, siis minu plaan oleks sinna teha lumemaja.”

“Mulle meeldib mängida vihmaga.”

“Mulle meeldib kiikuda.”

“Mulle meeldib väga kelgutada ja rulluisutada mäepeal.”

“Mulle meeldib jalgpall.” (x4)

“Ronimisseinad ja ronimispuid väga meeldivad.”

“Mulle meeldib kiikuda.” (x4)

“Mulle meeldib joosta.”

“Mulle meeldib koeraga jalutada.” (x2)

“Mulle meeldib jalgpalli mängida.” (x6)

“Minule meeldib mänguväljakul käia.”

“Minu plaan oleks siukene, kui me paneksime sinna korvpalliväljaku.” (x3)

“Mina teeksin nii, et see ala võikski tühjana jääda, siis seal oleks palju ruumi.”

“Mänguväljakul võiks olla mingi kiik, liumägi, ronimised ja ahvipuu või ahviredel, see on nagu tagurpidi redel.”

“Mina paneksin sinna ühe konksu ja siis ühe sanga, kust kinni hoida ja siis saab end libistada.”

“Pallimängud võiksid olla.”

Lasteaias Rukkirääk toodi enamasti välja mäng lumega ning jalgpall, samuti olid olulisel kohal ronimisseinad. Antud kontekstis tekib ideeline seos ronimisseinte ning kõrgepingeliini postide vahel – neljale lapsele meeldisid ka postid. Veel enam rõhutavad laste väljendatud soovid vajalikkust planeerida mänguväljakuid, avalikku ruumi ja liikumisteid aastaringseks kasutamiseks.

Lasteaias Päikene toodi rohkem välja kiikumist ja et alal võiks olla korvpalliväljak. Samuti oli populaarne jalgpall ning ronimisseinad ning lapsed läksid küllaltki spetsiifiliseks mänguväljaku tegevuste osas, tuues näiteid nt Nõmme ja Pirita Seiklusparkidele omaste tegevuste kirjelduste näol.

Kokkuvõtvalt saab öelda, et lastele meeldib õues mängida. Neile meeldib, kui selleks on piisavalt ruumi ja nad mängivad hea meelega oma sõpradega. Nad tunnevad puudust korvpalliväljakutest ja jalgpalliväljakutest ning sooviksid alale ronimisseina ja muud ronimise atribuutikat. Rühmaintervjuude tulemusena saime kõige parema ettekujutluse laste soovidest ning see oli väga hea kokkuvõtlik osa kogu meie lasteaia külastuskäigule.

2.5. Muu maailma praktika analüüs

Laialdane teaduskirjandus toetab teadmist, et välistingimustes toimival mängul on tervisele palju kasu. Väljas mängimine parandab sotsiaalseid oskusi, motoorikat, kognitiivset arengut, õppimisvõimet ja kontsentratsiooni. Peale selle aitab väljas mängimine märkimisväärselt kaasa igapäevasele aktiivsusele, mida laps vajab, aidates ühtlasi ennetada rasvumist ja kroonilisi haigusi (Krishnamurthy *et al.* 2008).

Linnad peaksid püüdma edendada laste sidet loodusega läbi rohelise, tervisliku ja atraktiivse keskkonna (Cities Alive... 2017). Nagu Dahlgren *et al.* (2012) välja toovad, on lapse varajases eas igapäevasel kontaktil välismaailmaga oluline mõju – seeläbi õpib laps looduse sisemist loomust tunnetama. Uusi kogemusi ja elamusi tajuvad nad väliskeskkonnas põhiliselt läbi nägemis-, haistmis- ja kuulmismeelte. Iga elamus toob endaga kaasa turvatunde, vabadus- ja ahvatlustunde. Esemad, mis on looduses leitavad, on justkui automaatselt laste mänguasjad. Lapsepõlvemaastik peaks looma võimalusi, kus laps saaks kasutada kogu oma potentsiaali. Selleks peab tal olema ruumi nii kehale, tunnetusele kui ka mõistusele. Mängualal peaks olema elemente, mis tekitavad lapses osalemistahet ja huvi. Keskkond ei ole puhtalt abivahend, vaid see osaleb aktiivselt mängus – vahel lausa nii, et paistab justkui keskkond mängiks lapsega, mitte vastupidi.

Mängimine on laste ja noorte inimeste tegevus, mida nad teevad omal ajal ja omadel põhjustel. Mängides valivad lapsed mida teha, kuidas teha ja kellega seda teha. Mäng võtab mitmeid vorme ja sellega kaasneb palju erinevaid emotsioone. Läbi mängu õpivad lapsed maailma tundma ja oma otsuste eest vastutust võtma. Õnnestunud mänguväljak pakub lapsele liikumisvabadust, stimuleerib viit erinevat meelt, võimaldab sotsiaalset suhtlust, lubab käsitleda looduslikke ja tehnilikke materjale ning esitab väljakutseid. Lisaks on see kohandatud sobituma ümbritsevasse keskkonda, mängulised elemendid peaks komplimenteerima tausta ning tõstma selle mängulist väärtust (Shackell *et al.* 2008).

2.5.1 Lapsesõbralike linnade programmi eesmärgid

UNICEF-i program Child Friendly Cities (lastesõbralikud linnad) toetab mõtet kogukonna planeerimisest kaasatas kõiki vanusegruppe. Child Friendly City programmi (UNICEF 2007) raamistiku eesmärgid (McAllister 2018) on järgnevad:

- 1) Tagada laste turvalisus:
  - Liiklusest tulenevad ohud tuleb minimaliseerida, kaasa arvatud jalkakäijate turvalisus.
  - Nn *stranger danger*: teavitus võimalikest ohtudest.
  - Turvalisemad naabruskonnad aitavad kaasa suuremale füüsilisele aktiivsusele, üldisele heaolule ja tervisele.
- 2) Tagada rohelus:
  - Lapsed mängivad meeleldi looduses. See aitab ühtlasi kaasa vastutustunde loomisele hea looduse seisundi suhtes. Austus looduse vastu on oluline juba noores eas.
  - Mäng looduses on loovam ja pakub rohkelt võimalusi avastusteks ja interaktsiooniks.
  - Loodusel on positiivne sotsiaalne ja psühholoogiline mõju elanikele.
- 3) Tagada juurdepääsetavus:
  - Mitmekülgsus on oluline, see soodustab füüsilist aktiivsust.
  - Lapsed vajavad ruumi, et mängida.
  - Kaasav disain on oluline.
- 4) Tagada kaasatus:
  - Laste huvisid ei arvestata tavaliselt planeerimisel piisavalt, ühtlasi ei kaasata lapsi otsustusprotsessi. Ometigi on see äärmiselt oluline: see aitab kaasa laste sotsiaalse ja vaimse tervise arengule.

2.5.2. Mänguväljaku metoodilised elemendid

Võttes arvesse lapsevanemate seas läbiviidud intervjuude tulemusi (alapeatükk 2.3.4.), kus selgus, et planeeritavale alale soovitakse nii turvalist roheala kui mänguväljaku funktsiooni, on oluline välja tuua mänguväljaku ülesehituslikud komponendid. Dahlgren *et al.* (2012) toovad välja, et õuemängude aladel peaksid olema seitse erinevat elementi, mis on teadlikult ja targalt läbi mõeldud ja omavahel kombineeritud, pakkumaks täisväärtuslikku mänguala:

- Sissepääsuala loob hea ligipääsetavuse. Selle läheduses on terrass või paviljon, kus on ruumi nii lastele kui täiskasvanutele ning mis võimaldaks varjupaika iga ilmaga. Siinkohal on olulised ligipääsetavus ja lähedus, teisalt rahulikkus. See peaks võimaldama olla nii omaette kui teistega koos.
- Mängukeskus on õuealadel paiknev dünaamiline keskus. See on mängupaigaks suurele arvule lastele ja seal saavad enamik mängu alguse. Iga lapse jaoks võivad mängukeskuses asuvad elemendid oma rolli võtta ning tema mängu sobitada. Sellega seonduvalt on esmalt tähtis ruumikus, seejärel metsikus ja ühisala.
- Rahulikud kohad asuvad mängukeskustest natuke eemal ja loovad rahuliku olustiku. Need on paigad, kus laps saab soovi korral natuke eemal olla ning omaette mängida, puhata, mõtiskleda, juttu ajada jms. Rahuliku koha tunnusteks on ruumikus, rahulikkus ja liigirohkus.
- Hingetõmbekohad võivad olla peatuspaigaks nii rühmale, paarile kui ka üksikule lapsele. Selleks võivad olla põõsastikud, väikesed nurgatagused jms, mis on laste jaoks salajased paigad või kuhu on "peidetud nende aarded". Hingetõmbekoha tunnusteks on isiklik ruum, teisalt samuti rahulikkus ja liigirohkus.
- Dünaamilised alad on ühenduslüliks mängukeskuste ja neid ümbritsevate peatuskohtade vahel. Need peaksid olema aga piisavalt avarad, et saavutada kergelt teiste mängijatega silmside. See ala võimaldab lastel mürada, ronida, veeretada, üksteist taga ajada, harjutada tasakaalu jne. Iseloomulikeks joonteks sellel alal on ruumikus ja ühisala.
- Enam meeli rakendavate mängude kohad on paigad, kus lapsed tunnetavad oma meeltega erinevaid elemente looduses. Selleks võivad olla liivakastid, põõsastikud, veesilmad, kivirahnud jms, kus laps saab oma meeltega erinevaid asju kogeda ja tundma õppida. Neid peaks jaotuma üle terve mänguala. Taolised paigad maandavad ja loovad lastele "jalgealust", kuid lisavad seejuures mängule põnevamat sisu.
- Sujuvalt üleminev õueala ehk siirdumine turvaliselt väljakutsetele on ala, mis on mõeldud nii suurematele kui väiksematele lastele koosviibimiseks. Küll aga võiksid erinevate alade vahel olla üleminekukohad nagu näiteks natuke kõrgem haljastus – see tagab erinevate tsoonide vahelduse ning turvalisuse. Nii ei torma väikelaps koheselt väljakutseid pakkuvatele aladele endast vanemate lastega seiklema.

Neid elemente saab hästi siduda multifunktsionaalse pargiga. Põimides haljastusega rohealale erinevaid mängulisi komponente, oleks planeeritaval alal võimalik luua sektor, kus omavahel segunevad õuemänguala ning loodus. Need justkui komplimenteeriks üksteist ning looks terviklikuma ja väärtuslikuma keskkonna. Seeläbi saab luua avara ruumi, kus lastel on võimalus oma potentsiaal ja mänguline loovus tööle panna, kuna selle järgi tundsid lapsed puudust nagu väljendus nende seas läbi viidud rühmaintervjuus (alapeatükk 2.4.3.).

2.5.3. Näiteid mujalt maailmast

- **Mitmefunktsiooniline naabruskond**

Lapsesõbralik linn peaks panustama mitmefunktsioonilisse linnaruumi ja kasutama ära olemasolevat keskkonda ja infrastruktuuri, et need naabruskonna heaks tööle panna. See hoiab kokku erinevaid ressursse nagu nt ruum, finantsilised kulud jms. Omakorda tõstab see alade kasutust, tihendab linna ning võimaldab parema ligipääsu teenuste ja tegevusteni. Lasteperspektiivist võimaldab see neil kokku puutuda erinevate inimestega ja avardada oma maailma. Taolise mitmefunktsionaalse linnaruumi näiteks on King's Cross naabruskond Londonis, mis on kohtumispaigaks igas vanuserühmas inimestele alates lastest kuni eakateni, võimaldades vahetada kogemusi ja suhtlust. Lastele ja nende peredele on võimaldatud tegevuspaigad nagu purskkaevuväljak, kogukonnaaed, lauatenniselauad, mänguväljak, looduspark ja liigutatavate elementidega mänguväljak. Nagu Roger Madeline, King's Cross Keskuse (*King's Cross Central*) arendaja on öelnud, siis "Avalikud ruumid ja linnaosad, kus väikelastega pered soovivad käia, annavad parema signaali kui ükski turundusvõte, et piirkond on puhas, turvaline ja lõbus! Jaekaubanduse, vaba aja veetmise ja äriomandi haldajad mõistavad, et see on ettevõttele kasuks." Seega tõuseb ka kohalik majandus kui arendada piirkondi lapse- ja peresõbralikeks. Selle kõige tulemusel tõuseb ka linnaosa kompaktsus ning üleüldine väärtus (Cities Alive... 2017; King's Cross Central Limited Partnership).

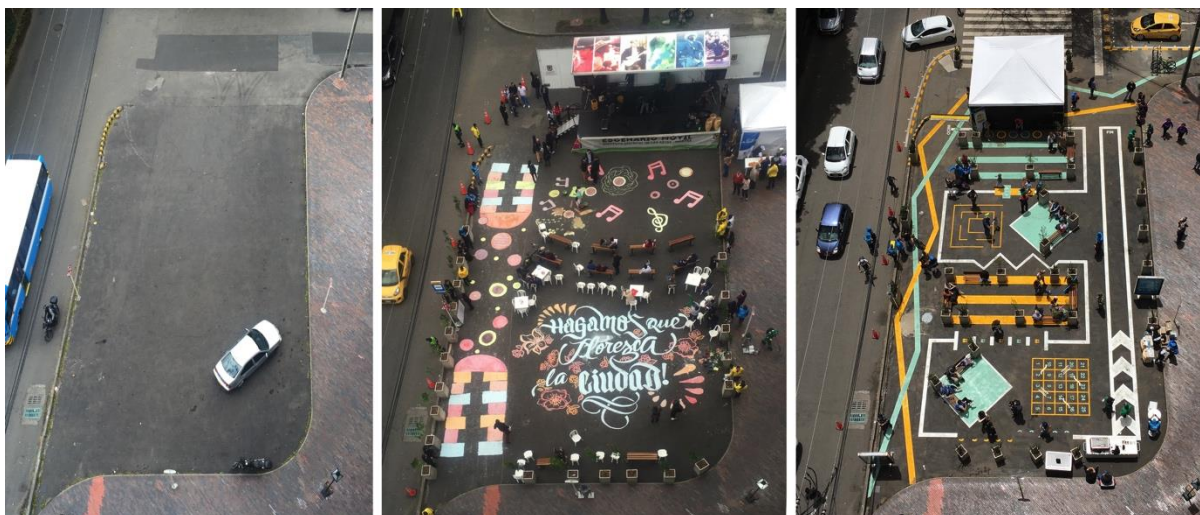

Joonis 4: Vasakul King's Cross purskkaevuväljak (King's Cross Central Limited Partnership) ja paremal kohalik King's Cross kogukonnaaiandus (Cities Alive...2017).

Ka planeeritaval alal tuleks kasuks mitmefunktsioonilise naabruskonna rakendamine võttes arvesse, et Kopli tänavalt Kolde puiesteeni on mitmeid erineva olustikuga sõlmpunkte, mida tasuks omavahel siduda. Ala mitmefunktsionaalse arendamisega oleks võimalik luua piirkonnast ühtsem tervik ning luua kergem ligipääs erinevate teenusteni. Kindlasti tõstaks see nii linnaosa ja kogukonna väärtust ning sidusust. Seeläbi oleks ka rajoon eelkooliealistele lastele mitmekülgsem ja turvalisem, see soov väljendus ka lapsevanemate seas läbi viidud intervjuude tulemustes (vt alapeatükk 2.3.).

- **Autode ala ümberkujundamine**

Suunates ümber motoriseeritud liiklust ja võttes linnaruumi tagasi autodelt inimestele, on võimalik palju ära teha ka laste heaolu nimel. Linnaruum muutub seeläbi elavamaks, puhtamaks, langevad mürareostus ja õhusaaste ning tõuseb turvalisus. Bogotá linnas Kolumbias katsetatakse erinevate *pop-up* lahendustega, mille abil linnaruumis lastele ruumi teha ning see nende mängumaaks kujundada. Näiteks on sealsetest asfalteeritud parklaaladest kujundatud laste mänguplatsid (Cities Alive... 2017).

Joonis 5: Vasakul parkimisplats Bagotá linnas enne ja pop-up mänguplats pärast ümberkujundust keskel ja paremal (Global Designing Cities Initiative).

Kuna tegemist on ajutiste või hooajaliste lahendustega, oleks sama taktikat võimalik rakendada ka planeeritava ala parkimiplatsidel. Tegemist võib samuti olla katsemeetoditega, kuid samas oleks võimalik parkimisplatsidele rajada ka näiteks korvpalliväljak või rulluisuplats, mis esinesid ka laste soovides (alapeatükk 2.4.3.). Asfalteeritud platse saaks planeeritaval alal kasutada kas siis ajutiselt või statsionaarselt mõne arendava õppeplatsina nagu näiteks liiklusõppeplats, mille järgi on vajadus fikseeritud ka arengukavades (alapeatükk 2.1.)

- **Loodusega üheskoos**

Pargid ja loodus loovad lastele võimaluse seigelda ja uurida, tunda end turvaliselt ning luua kontakti nii teiste inimeste kui keskkonnaga. Tuues piirkonda metsikumat loodust ja aiandust, on võimalik lastele luua välitingimustes looduslik avastus- ja seiklusmaastik. Lisaks on lähiümbruses asuvatel lasteaedadel ja koolidel võimalik neil aladel teostada õuesõpet. Hollandi Rotterdami mänguväljakul Natuurspeeltuín de Speeldernis on loodud taoline looduslik mängupark, mis seob omavahel metsiku looduse ja mängulisuse. Seasel alal on linnamets, veekogu, põõsastikud, saarekesed, lõkke- ning telgipaltsid ja looduslikud mängulised elementid (Cities Alive... 2017). Sarnase näitena, kuid siiski rohkem mänguväljaku mõõtmetes, võib esile tuua Šotimaal asuva Balmaha mängumaastiku, mis loob ühenduse looduse, keskkonna ja lapse vahel. Pargis on kasutatud elemente, mis on otse loodusest mängumaastikule ümber kujundatud nagu näiteks langenud puud, kivid, liiv, põõsad, kõrrelised jms (Shackell *et al.* 2008).

Joonis 6. Vasakul Balmaha mängumaastiku looduslike elementidega labürint (Wildside Designs) ja paremal mänguväljak (Shackell *et al.* 2008).

"Loodusega koos" praktika oleks hea mänguväljaku kujundamiseks ka planeeritaval alal, kuna see lisaks linnalisele keskkonnale olulise väärtuse. Kuna planeeritava ala ümbruses elab enamik lapsi kortermajades, puudub neil võimalus olla loodusega vahetus kontaktis. Küll aga saaks seda parandada looduslike mänguliste elementidega ja metsiku mängumaastiku abil. Loodusel on oluline koht lapse arengus ja see on oluline pidepunkt lapseesõbralike linnade programmis (alapeatükk 2.5.1.). Lisaks asub planeeritava ala läheduses palju lasteaedasiid ja koole, kes saaksid looduslikul mängumaastikul või kogukonnaaias viia läbi õuesõppe- ja loodusõpetuse tunde. Ka üks lapsevanem mainis intervjuus vajadust õpetada lapsele teadmisi taimedest ja metsikust loodusest (vt alapeatükk 2.3.4.).

- **Teemapark**

Teemapark loob etteantud loomingulised maailmad, kus laps saab end tegelaskujuna keskkonda sobitada. See võib olla seotud mõne lastele tuttava raamatust või filmist pärineva tegelaskuju ja tema väljamõeldud maailmaga. Mänguväljak peaks olema piisavalt avar ja ruumikas, et sinna mahuks mitmeid erinevaid olulisi äratuntavaid paigakesi ja elemente. Hea näide taolisest teemapargist on Inglismaal asuv Diana, Walesi printsessi memoriaal-mänguväljak, mille läbivaks teemaks on Peeter Paani maailm. Antud mänguväljak loodi põhimõttel, et see oleks võimalikult kaasav ja kutsuv kõigile lastele, jätmata kõrvale ka erivajadustega lapsi. Printsess Diana mälestuseks rajatud mänguväljakul võib märgata ka peatüki esimeses pooles välja toodud Dahlgren *et al.* (2012) õuemängu ala põhimõtteid. Siin on omavahel ühendatud mängukeskused, rahulikud kohad, peatuskohad, dünaamilised alad jne. Samuti on siin palju rakendatud looduslikke detaile, mis lapse erinevaid meeli äratavad (Shackell *et al.* 2008).

Joonis 7. Vasakul Diana, Walesi printsessi memoriaal mänguväljaku plaan (Shackell *et al.* 2008) ja paremal telk-hütid mänguliste elementidena (The Royal Parks).

Teemapark looks planeeritaval alal väikestele lastele muinasjutulise maailma, mis neid kindlasti köidaks ja kus nad sooviksid palju viibida. Läbi lastele tuttavatest tegelastest inspireeritud mänguväljaku ja huvitavate mänguliste komponentide, muutuks väljas mängimine laste jaoks atraktiivseks. Piirkonnale annaks teemapark kindlasti lisaväärtuse, kuna tooks tõenäoliselt ligi ka muidu naabruskonnast kaugemal elavaid perekondi ja lapsi. Alal oleks seeläbi suurem käidavus ning omakorda elavdaks see piirkonna majandust.

3. KOKKUVÕTE

Vaatluste läbi viimise kogemusest ja selle tulemustest oli palju abi. Selgus, et täna kasutavad pilootala suur enamik inimesi läbikäiguhuovina, kuna kvaliteetset linnaruumi ega korrastatud roheala seal ei leidu. Oli lapsevankriga liikujaid, jalakäijaid ning hoolimata sügis-talve esimestest külmakraadidest koguni jalgrattaga liikuvaid lapsi (vaatluste ajal üksainus). Peamised peatumiskohad fikseerisime bussipeatuses, kauplustes, prügikastide juures ja fooride taga ülekäikude ees. Mitmete isetekkeliste radade näol oli aru saada, et planeeritav maa-ala on paljude inimeste liikumissuuna osa, ka väikeste lastega liikudes. Kuigi enamik liikumist toimub Sõle puiesteest edela pool, on potentsiaalikaid liikumistrajekteore ka kirdepoolses osas. Enim erinevaid liikumisviise ning kõige tihedama liikumise fikseerisime ala läbival, laiemal, lahtise kattega teel. Liikumine jalgsi ja kergliiklusvahenditega on mitmel pool raskendatud kehva teekatte, välja ehitamata ristumiste ning puudevate ülekäigukohtade tõttu. Kahjuks on need jäänud käesoleva raporti käigus täpselt kaardistamata, kuid liikumiste analüüsi põhjal on probleemsed kohad hõlpsasti määratavad ning leitavad lühiajalise välitöö käigus.

Planeeritaval alal intervjueriti üheksat eelkooliealise lapse lapsevanemat, kellest kuus olid naised ja kolm mehed. Ühelt poolt lootsid intervjueritavad, et planeeritaval alal säiliks ja saaks parema ilme roheala, kus lapsega aega veeta ja jalutada. Teisalt sooviti ka uut mänguväljakut, mille ümbrus oleks turvaline. Andmete põhjal võis välja lugeda, et lapsevanemad eelistasid planeeritaval alal arendavaid tegevusi ja ajaveetmisvõimalusi mitmefunktsioonilise pargi näol.

Lapsed on esindatud peaaegu kõikides dokumendianalüüsis välja toodud failides, kuid ei ole kirjas, kuidas on laste vajadused realiseeritud. Nii lapsed kui ka lapsevanemad ütlesid seda intervjuudes ja ka osades arengukavades on seda põgusalt mainitud, et mänguväljakud võiksid olla huvitavamad ja mitmekesisemad, arengukavades ja muu praktika näidetes on välja toodud ka liiklusväljakute rajamine.

Uurimuse käigus tegime koostööd kahe lasteaiaga – Rukkirääk ja Päikene. Mõlemast lasteaiast viis last osalesid meie poolt välja töötatud valikumängus ning ülejäänud tegelesid joonistamise ülesandega. Lisaks viisime läbi rühmaintervjuud. Lapsed soovivad tegeleda planeeritaval alal mänguliste tegevustega, palju toodi välja pallimänge ning ka ronimist. Lapsed juhtisid tähelepanu ka vajadusele kujundada ruum aastaringselt kasutatavaks, kuna lastele meeldib mängida ja õues viibida iga ilmaga. On ka neid, kellele ala meeldib sellisena nagu on ja kes ei soovi muudatusi.

Mänguväljaku metoodilised elemendid ja näited mujalt maailmast on esile toodud võttes arvesse planeeritava alaga varasemalt teostatud välitööde tulemusi. Lastevanemate soovide põhjal on välja toodud nii mänguväljakuid kui ka loodusliku roheala säilitamise ja laiendamise võimalusi. Nii mitmefunktsioonilise naabruskonna kui "loodusega üheskoos" näidete põhjal saab kokku sobitada erinevaid planeeritaval alal esinevaid ning võimalusel kavandatavaid karaktereid – rohealad, kõrgepingeliinid, jalutusrajad, mänguväljak jms. Ala mitmefunktsionaalse arendamisega oleks võimalik luua piirkonnast ühtsem tervik ning luua kergem ligipääs erinevate teenusteni. Kindlasti tõstaks see nii linnaosa ja kogukonna väärtust ning sidusust. Seeläbi oleks ka rajoon eelkooliealistele lastele mitmekülgsem ja turvalisem – soov, mis väljendus ka lapsevanemate seas läbi viidud intervjuude tulemustes.

Soov säilitada roheala ja luua loodusliku keskkonna väljendus on olemas nii lapsevanemate ootustes planeeritavale alale kui ka tõendus põhistes praktikates. See oleks hea vaheldus linnakeskkonnale ning võimalus lastele saavutada loodusega kontakti. Võttes arvesse, et planeeritava ala lähiümbruses on elupindadeks enamjaolt kortermajad, oleks roheala naabruskonna lastele avar ruum ning täidaks ka osaliselt justkui aia funktsiooni. Lisaks võiks arendada selles formaadis ka linnaaiandust, mis mõjub laste vaimsele ja füüsilisele arengule igati positiivselt. Tasub ka tähele panna, et planeeritava ala lähiümbruses asub mitmeid haridusasutusi nagu lasteaiad ja koolid. Seega oleks neid võimalik kasutada linnaaianduse- või roheala õuesõppe keskkonnana.

Autode ala ümberkujundamine sobituks planeeritaval alal hästi hetkel autoparklate territooriumile. Selleks, et ala oleks võimalikult multifunktsionaalne ning terviklik ka üldpildis, oleks võimalik osaliselt asfalteeritud autoparklate alale luua lastele tegevusplatse. Need võiksid olla puhtalt mängulised "joonistused" asfalteeritud alal või näiteks teemapargina, mis sisaldaks lastele mõeldud liiklusõppe rada.

Olgugi, et planeeritava ala ümbruses on kortermajade vahel mitmeid mänguväljakuid, pole nende kvaliteet täisväärtuslik. Suurema ja kaasaegsema laste multifunktsionaalse teemapargiga oleks võimalik luua ruumikam ja atraktiivsem rohe- ning mänguala kõigile piirkonna eelkooliealistele lastele kui ka teistele lähiümbruse elanikele, mis arvestaks laste erinevate vajaduste ja tänapäevaste nõuetega. See tõstaks nii planeeritava ala kasutussagedust kui naabruskonna väärtust.

Kõik valitud meetodid toetavad hästi vaheraporti eesmärki ning usume, et meie eesmärk sai saavutatud ning saime väga hea ülevaate eelkooliealiste ootustest ja soovidest planeeritava ala

suhtes. Esile tulnud soovid nii laste kui lapsevanemate poolt täiendasid üksteist ning andsid mitmekülgse vaatepunkti. Loodame planeeritava alaga seotud soove ning muu maailma hea praktika näiteid tulevikus realselt rakendada.

Kasutatud kirjandus

Audentese Ülikooli Euroopa Instituut. (2006). Põhja-Tallinna arengukavad 1700–2005. Tallinn.

Avalike manguväljakute arendamise tegevuskava Tallinnas 2011–2016. Tallinna Linnavolikogu 10.02.2011 otsus nr 14.

Bagotà launches its community-led Plazoleta Program. *Global Designing Cities Initiative*. <https://globaldesigningcities.org/2018/07/16/bogota-launches-its-community-led-plazoleta-program/> (16.12.2018).

Building Better Cities with Young Children and Families How to engage our youngest citizens and families in city building: a global scan of best practices. *880 Cities.org*. 2017 https://www.880cities.org/portfolio_page/portfolio_pagebuilding-better-cities-with-young-children-and-families/ (20.11.2018).

Cities Alive: Designing for urban childhoods. (2017). *Arup*. London.

Dahlgren, L. O., Sjölander, S., Stid, J. P., Szczepanski, A. (toim). (2012). *Õuesõppe pedagoogika kui teadmiste allikas– lähiümbrusest saab õpiõu*. Tallinn: Tallinna Ülikooli kirjastus.

Järv, O., Silm, S. & Ahas, R. (2006). Tallinna rohealade külastatavus ja külastajate hinnangud. Tartu.

Jüssi, M., Kalvo, R., Rannala, M. & Savi, T. (2018). Tallinna rattastrateegia 2018–2027. Tallinn.

King's Cross Central Limited Partnership. *Fun with the kids*. <https://www.kingscross.co.uk/kids> (21.11.2018).

Krishnamurthy, S., Steenhuis, C., Reijnders, D., Stav, T. (2018). *CHILD-FRIENDLY URBAN DESIGN. Observations on public space from Eindhoven (NL) and Jerusalem (IL)*.

McAllister, C. (2008). Child Friendly Cities and Land Use Planning: Implications for children's health. *Environments Journal*, 35(3).

Põhja-Tallinna arengukava aastateks 2014–2018. Tallinna Linnavolikogu 22.08.2013 määrus nr 47. *Riigi Teataja* IV 2013, 18.

Põhja-Tallinna linnaosa üldplaneering. Tallinna Linnavolikogu 26.01.2006 otsus number 8.

Shackell, A., Butler, N., Doyle, P., Ball, D. (2008). *Design for Play: A guide to creating a successful play spaces*. Nottingham: DCSF Publications.

Strateegia "Tallinn 2030". Tallinna Linnavolikogu 04.11.2010 otsus nr 255.

Tallinna arengukava 2018–2023. Tallinna Linnavolikogu 14.06.2018 määrus nr 12. *Riigi Teataja* IV 2018, 26.

Tallinna haljastu tegevuskava aastataks 2013–2025. Tallinna Linnavolikogu 13.06.2013 määrus nr 40. *Riigi Teataja* IV 2013, 36.

Tallinna keskkonnastrateegia aastani 2030. Tallinna Linnavolikogu 16.06.2011 otsus nr 107.

Tallinna koolieelsete munitsipaallasteasutuste arendamise programm 2013–2021 "Lasteaiakoht igale lapsele". Tallinna Linnavolikogu 04.04.2013 määrus nr 23. *Riigi Teataja* IV 2013, 29.

Tallinna positiivne programm 2014–2018. Tallinna Linnavalitsuse veebileht, 2014.
<https://www.tallinn.ee/est/Tallinna-positiivne-programm> (19.11.2018).

Tallinna positiivne programm 2018–2022. Tallinna Linnavolikogu 09.03.2017 otsus nr 23.

The Royal Parks. *Diana Memorial Playground*.
<https://www.royalparks.org.uk/parks/kensington-gardens/things-to-see-and-do/diana-memorial-playground> (16.12.2018).

Wildside Designs. *Balmaha Play Landscape National park Pilot Project*.
<https://www.wildside.scot/projects/balmaha-play-landscape-national-park-pilot-project/>
(16.12.2018).

Välisõhus leviva müra vähendamise tegevuskava Tallinnas aastateks 2014–2018. Tallinna
Linnavalitsuse 07.08.2013 määrus nr 114. *Riigi Teataja* IV 2013, 30.